



LIBRARY COPYRIGHT NOTICE

www.huc.edu/libraries

Regulated Warning

See Code of Federal Regulations, Title 37, Volume 1, Section 201.14:

The copyright law of the United States (title 17, United States Code) governs the making of photocopies or other reproductions of copyrighted material.

Under certain conditions specified in the law, libraries and archives are authorized to furnish a photocopy or other reproduction. One of these specific conditions is that the photocopy or reproduction is not to be "used for any purpose other than private study, scholarship, or research." If a user makes a request for, or later uses, a photocopy or reproduction for purposes in excess of "fair use," that user may be liable for copyright infringement.

This institution reserves the right to refuse to accept a copying order if, in its judgment, fulfillment of the order would involve violation of copyright law.

INSTRUCTIONS FROM AUTHOR TO LIBRARY FOR THESES AND PRIZE ESSAYS

RESTRICTION REMOVED

1/23/84



Table 1

AUTHOR Deborah R. Prinz

TITLE "A Geniza Fragment Attributed to Asher Ben Saul of Lunel: Text and Study"

TYPE OF THESIS: Ph.D. ☐ D.H.L. ☐ Rabbinic ☒

Master's [] Prize Essay []

1. May circulate []) Not necessary
2. Is restricted [☒] for 2 years.) for Ph.D. thesis

Note: The Library shall respect restrictions placed on theses or prize essays for a period of no more than ten years.

I understand that the Library may make a photocopy of my thesis for security purposes.

- [illegible]

Date 3/15/78

Deborah R. Prinz
Signature of Author

Signature of Author

Library
Record

Microfilmed

Date _____

7/10/78

Moira Steiner
Signature of Library Staff Member

Signature of Library Staff Member _____

A GENIZA FRAGMENT
ATTRIBUTED TO ASHER BEN SAUL OF LUNEL:
TEXT AND STUDY

DEBORAH R. PRINZ

Thesis submitted in partial fulfillment
of the requirements for Ordination

Hebrew Union College-Jewish Institute of Religion

Cincinnati, 1978

Referee: Prof. Ben Zion Wacholder

ACKNOWLEDGEMENTS

I wish to extend special thanks to Dr. Ben Zion Wacholder for his creative and supportive guidance in the preparation of this thesis, and most particularly for his insistence upon precision. I am also grateful to the staff of the Hebrew Union College Klau Library for assistance in acquiring the necessary tools for the research, especially the Curator of Rare Books and Manuscripts, Dr. I. O. Lehman. Rabbi Eric Hoffman, who generously read the paper, provided helpful suggestions. Finally, appreciation must be expressed to typists Tsiporah Brown, Hava Rothschild, and Moira Steiner for their patience with the complicated format of this thesis.

TABLE OF CONTENTS

DIGEST	1
CHAPTER	
I. History, Facsimile, Transcription and Translation of the Geniza Fragment	1
II. Analysis of the Text of Jewish Theological Seminary Manuscript 2570 of the Geniza	40
III. The Geniza Manuscript 2570 and the Sefer Haminhagot	63
IV. Towards Proper Identification of the Geniza Fragment JTS 2570	82
BIBLIOGRAPHY	88

DIGEST

The Sefer Haminhagot--written by Asher ben Saul of Lunel in the early 13th century, in Provence--is possibly one of the earliest examples of the European tradition of the minhag book literature. This thesis is a study of an unpublished Geniza manuscript presently owned by the Jewish Theological Seminary Library, which has been described by several scholars as Sefer Haminhagot.

The first chapter of this thesis introduces the manuscript tradition of Haminhagot. The distinctive features of the Jewish Theological Seminary Library manuscript are listed. Possible datings for the JTS Geniza copy of the book based upon the physical evidence are discussed. A facsimile, transcription and translation of the Geniza manuscript conclude the chapter.

The first known analysis of the text of this purported Haminhagot manuscript comprises chapter two. The reasons for and the significance of the reconstruction of the JTS Library pagination of this manuscript have been enumerated. The Geniza manuscript sources are traced, the scribal tradition is identified, style and terminology are examined. In order to accomplish this, a comparison of the Geniza manuscript to a section of the Mishneh Torah is included.

Chapter three contains a textual comparison of the Geniza manuscript to the Cambridge manuscript of Sefer Haminhagot published by S. Assaf. This is preceded by a brief summary of the importance of Provence in the period in which Haminhagot was written, and an overview of the history of the minhag literature. A short discussion on the question of the respective dating of the two earliest Provençal minhag books, Sefer Haminhagot and Hamanhig is

presented, as well as the known biographies of the authors. The contrast between the Geniza and the published Haminhagot in terms of subject matter, terminology and sources, leads to the conclusion that the manuscript is not Haminhagot.

An attempt is made, therefore, in chapter four, to correctly identify the Geniza manuscript. The possibilities regarding dating and area of origin are derived from the textual and physical features of the Geniza. The name of the author and the title of the work must at present remain unknown.

CHAPTER I
HISTORY, FACSIMILE, TRANSCRIPTION,
AND TRANSLATION OF THE GENIZA FRAGMENT

The Sefer Haminhagot is one of the first, if not the earliest, extant European specimens of a genre of literature, the minhag book, which became very popular in the 13th century.¹ Its author, Asher ben Saul of Lunel, lived in the late 12th and early 13th century. The first known manuscript fragment of the Sefer Haminhagot, the Cambridge Add. Do. 5. 38, was identified at least as early as 1877 by Schiller-Szinessy;² the editio princeps was published by Simchah Assaf in 1935.³ This manuscript was bound with Sefer Hamishkal of Rabbi Moses de Leon. Both works are written by the same hand, in a Spanish-rabbinic script, and are followed by a Latin colophon which includes reference to Haminhagot. This colophon has provided the generally accepted provenance of 1364, Algiers, for the Cambridge manuscript copy. Scholars such as Assaf, Solomon Schechter⁴ and Aaron Freimann⁵ believed that this was the only surviving manuscript of Haminhagot.

However, there are in fact other libraries with reputed Sefer Haminhagot fragments. One of these is the library of the Ben Zvi Institute, which holds a manuscript that had been a part of the Isaiah Sonne collection.⁶ According to Sonne's description, the two-folio fragment of Haminhagot contains parts of the Laws of Sabbath and Havdalah, almost all of the Laws of Chanukah, all of the Laws of Terumot and Ma'aserot, and most of the Laws of Purim. The Sonne manuscript was copied in a rabbinic-Provençal script of the 14th or 15th centuries.⁷

This study presents what has been described as a third Haminhagot frag-

ment, presently housed in the Jewish Theological Seminary Library. Elkan Nathan Adler, who acquired this manuscript from the Geniza of Fostat, was the first to identify it as a fragment of the then unpublished Haminhagot in the catalog of his manuscript collection which was published in 1921.⁸ This Geniza manuscript, which was not known to Assaf when he published the Cambridge, was sold to the Jewish Theological Seminary in 1923 with the rest of Adler's collection.⁹ There it retains its Adler number 2570. The scholars at the JTS Library supported Adler's description of the Geniza manuscript,¹⁰ as did M. Zlatkine in his 'Otsar Hasefarim Supplement.'¹¹ Apparently the Geniza (manuscript) has not been previously published, nor have the reasons for the above attribution been clarified.

Description of the Geniza

The three manuscripts, allegedly of the same book, are not from the same manuscript copy, and do not comprise one unit. This is most evident from the number of lines per page. Each of the six folio pages of the JTS Geniza manuscript has sixteen lines; each of the 38 folio pages of the Cambridge has 21 lines;¹² each of the two folio pages of the Sonne manuscript has 24 lines.¹³ It is unlikely that one scribe would have used such a varied quantity of lines per page in the same manuscript. That these manuscripts are not part of the same artifact can also be demonstrated from their scripts, although the terminology used to describe scripts has been very subjective. The Cambridge is Spanish-rabbinic, the Sonne is rabbinic-Provençal, while the Geniza is a Sephardi script.

The page order of the 6 folios of the Jewish Theological Seminary manuscript has been reconstructed in this study for purposes of clarification.¹⁴ The pagination of the Jewish Theological Seminary original will be indicated as JTS 16A, etc., while the reconstructed pagination is indi-

cated as MS 1, etc. In its reconstructed state the Geniza begins:

מפסיקין בהן לקרות לשוני בוני אדם אלא ליחיד .

The MS ends: ומפסיקין במלכים ויכרת יהוידע.

The extant Geniza fragment describes the annual holiday cycle and festival cycle of the Torah and haftarah readings, and brings as well brief discussions on matters related to the order of these readings. This material is not encompassed in either the Cambridge or the Sonne manuscripts. While the MS does not generally cite authorities, three direct references are made to the sources of the text. Two authorities, Maimonides (MS 1) and Alfasi in the name of Gaon (Hai) (MS 6) are directly referred to by name. The term "'amru chachamim" (MS 12) occurs only once.


Date of the MS Copy

A dating for the copy of the Geniza manuscript to the late 14th or early 15th century can be derived from several features of the artifact, certainly from the Sephardi script. This is supported by the watermark of the paper, "vertical lines and a circle with a cross on it," which can be dated to the year 1382, and has been traced to Troyes.¹⁵ In addition, the yellowish quality of the Geniza paper provides a terminus post quem, since Geniza papers before the 13th century are brown.

Also, the manuscript contains a small number of glosses by three other hands. One of these glosses in a 15th century Italian hand,¹⁶ on MS 3, in the right margin, is long enough to provide a terminus ante quem for the copy. The remaining two glosses are one-word corrections, as indicated in the footnotes to the transcription.

Note on the Transcription and Translation

While the copyist of JTS MS has employed several methods of justifying the margin and of eliminating errors within the text, each occurrence

of this has not been indicated in the transcription and translation which follow. In general, however, the scribe, when justifying the margin may use one of the following techniques: a custos (redundant letter, e.g., MS 12, line 7), designs such as  (e.g., MS 11, line 4), two dots (e.g., MS 4, line 16), or extended letters (e.g., MS 12, line 5). Scribal deletions or errors are usually marked by dots (e.g., MS 11, line 15) or a series of close slanted lines above the text (e.g., MS 12, lines 3-4).

The transcription and translation follow the pagination of the original MS. Bible chapter and verse have been inserted to aid the reader, while Talmudic sources are indicated in the footnotes. Translation of Biblical passages are from the Jewish Publication Society Edition, 1955.

NOTES TO CHAPTER I

1. On the question of the dating of the Sefer Haminhagot, see chapter three.
2. A. Neubauer, Les Rabbins Français, p. 511.
3. Simchah Assaf, "Sefer Haminhagot," Sifran Shel Rishonim, pp. 123-182.
4. Assaf, Sifran, p. 123, מן הספר הזה לא הגיע עלינו היום רק כח"י אחי זה. Schechter, "Notes on Hebrew MSS" 5 (1893) JQR, p. 18, "This work (Sefer Haminhagot) is extant only in the copy now before me."
5. Aaron Freimann, Union Catalog of Hebrew Manuscripts, p. 214, entry 5520. See also Menahem Mendel Zlatkine. 'Otsar Hasefarim Supplement, p. 167, entry 1394.
6. Correspondence A. Stolberg to D. Prinz, November 27, 1977.
7. Isaiah Sonne. "R. Samuel b. David the Teacher of R. Saul of Lunel," Kirjath Sepher 28:4 (1953), p. 416.
8. Elkan Nathan Adler, Catalogue of Hebrew Manuscripts in the Collection of Elkan Nathan Adler, p. 148, entry 2570.
9. The Jewish Theological Seminary of America Register 1923-24, New York, p. 30.
10. Correspondence J. Brumer to D. Prinz, November 30, 1977.
11. Zlatkine, 'Otsar, p. 167, entry 1394.
12. Assaf, Sifran, p. 123; Schechter, JQR, p. 18.
13. Sonne, KS, p. 416.
14. See chapter two for further explanation.
15. Brumer to Prinz. On the watermark see C. M. Briquet, Les Filigranes, I: 205B, entry 2940.
16. Colette Sirat and Malachi Bet-Arie, Manuscripts Médiévaux en Caractères Hébraïques, I: 103.

מע ומפסיקין תרי כבודות גשע בעלמס גכח ע
 טחיד קונין גנות ונא עכרי הנדל משה זל
 שכתב שיחיד קונא מרת בורא שיי צדי שיה
 עשיהק גבית הנכתבת כח טחיד קונין גנות
 אנה הבון שצדיקין עשה כשעה נא יהיו ע
 ציכין קדושה כשאר הדורה ומעבדין
 למענע דתנסס הכבדים וקונין גשע המע
 ונא עכרי הכתב ומשה דכ עה דבי עכרי
 ששכח משה קונין גשע המע עכרי שכינס
 נא יהיו שחש ודנע ששכח שכינס גשע
 עכרי קונין גשע המע עכרי גשע
 כרעס ונה עכרי כבודות כנס מוכ המע
 גרעס עכרי כח אנה עכרי עכרי עכרי
 מארץ עכרי עכרי עכרי והחלתי כנה
 עכרי עכרי עכרי עכרי עכרי עכרי
 עכרי עכרי עכרי עכרי עכרי עכרי

- 1 [ואין] מפסיקין¹ בהן לקרות לשני בני אדם, אלא
- 2 ליחיד קורין אותן. ולא כדברי הרב ר' משה ז"ל
- 3 שכתב שיתיד קורא אותן,² לומר שאין צריך שיהא
- 4 עשרה בבית הכנסת אלא ביחיד קורין אותן.
- 5 אבל הנכון שצריכין עשרה. כי למה לא יהיו
- 6 צריכין קרשה כשאר התורה? ומפסיקין
- 7 למועדות וליזם הכפורים, וקורין בענין המועד,
- 8 ולא בסדר השבת. ומשה רבינו, עליו השלום, תקן לה³[ם]
- 9 לישראל שיהו קורין בכל מועד ענינו של יום
- 10 ושיהו שואלין ודורשין בענינו של יום בכל מועד.
- 11 בפסח קורין בפרשת המועדות[שב] תורה⁴
- 12 כוהנים. ונהגו עכשיו לקרות ביום טוב הראשון
- 13 ארבעה בסדר בא אל פרעה בפרשת "משכו" (שמות יב:כא)
- 14 עד "מארץ מצרים על צבאותם" (שם יב:נא). והחמישי קורא
- 15 במוסף בסדר פנחס "ובחדש הראשון" (במדבר כח:טז) עד סוף
- 16 פסוקא (שם כח:כה). ומפסיקין ביהושע "כעת ההיא" (יהושע ח:ב) עד "אין

[illegible]

- 1 יוצא ואין בא" (שם ו:א); ומדלג וקורא פסוק "ויהי יהוה את
- 2 יהושע" (שם ו:כז). ואם חל יום ראשון בשבת קורין ששה
- 3 בסדר משכו (שמות יב:כא). והשביעי במוסף כמו שכחבנו.
- 4 וביום טוב שני קורין בסדר אמור אל הנהנים
- 5 "שור או כשב או עז" (ויקרא כב:כז) עד "וידבר משה אח מעדי
- 6 יהוה" (שם כב:מד). ומפסירין בפסח יאשיהו במלכים⁵ "וישלח
- 7 המלך ויאספו אליו כל זקני יהודה" (מלכים כ, כג:א) עד "באש
- 8 למרלך" (שם כב:י). ומדלג וקורא "ויצב המלך" (שם כב:כא) עד "ואחריו
- 9 לא קם כמהו" (שם, כב:כה). כיום שלישי בסדר בא אל
- 10 פרעה "קדש לי כל בכור" (שמות יג:א) עד סוף הסדר (שם יג:סז).
- 11 ברביעי "אם [כס] חללה את עמי" (שם כב:כד) עד "לא תבשל
- 12 גדי בחלב אמו" (שם כב:יט). ובחמישי בסדר כי חשא
- 13 "ופסל לך" (שם לד:א) עד "לא תבשל גדי בחלב אמו" (שם לד:כו). ונהגו
- 14 לקרות פרשה זו בשבת חולו של מועד.
- 15 בששי בסדר בהעלותך בפרשת "במדבר סיני" (במדבר ט:א)
- 16 עד "ולגר ולאזרח הארץ" (שם ט:יד). ובכל הימים...

[illegible]

- 1 חולו של מועד במוסף קורין בסדר פנחס בפרשת
- 2 "ובחדש הראשון" (שם כח:סז), אבל אין מתחילין משלשה
- 3 פסוקים הראשונים לפי שכולם מעניין ראשון.
- 4 אבל מתחילין מן "והקרבנת אשה עולה" (שם כח:יט) עד סוף
- 5 פסקא (שם כח:כו). וכן קורין בסוסף של שני ימים טובים
- 6 אתרונים. ביום טוב האחרון "ויהי בשלח פרעה" (שמות יג:יז)
- 7 עד "כי אני יהוה רופאך" (שם טו:כו). ומפטירין בשמואל
- 8 "וידבר דוד ליהוה" (שמואל ב, כב:א-נא). ובשמיני בסדר ראה אנכי, "כל
- 9 הבכור" (דברים טו:יט) עד סוף הסדר (שם טז:יז). ומפטירין בישעיה
- 10 "עוד היום בנב לעמד" (ישעיה י:לב) עד "קדוש ישראל" (שם יב:ו).
- 11 והסימן לפרשיות⁶ אלו של פסח: משך תורא קדש
- 12 בכספא פסל במדברא שלח בוכרא. בעצרת
- 13 קורין ביום ראשון בסדר וישמע יתרו "בחדש
- 14 השלישי" (שמות יט:א) עד סוף הסדר (שם כ:כג). ובמוסף בסדר
- 15 פנחס, "וביום הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה" (במדבר כח:כו)
- 16 עד סוף פסקא (שם כח:לא). ומפטירין ביחזקאל מתחלת

[illegible]

- 1 הספר (יחזקאל א:א) עד "ואשמע קול מדבר" (שם א:כח). ומדלג ואומר
2 "והשאני רוח" וגו' (שם ג:יב). וביום שני קורין "כל הבכור" (דברים טו:יט)

עד

- 3 סוף הסדר (שם טז:יז). ובמוסף, כמו ביום ראשון, לפי
4 שספק יום ראשון הוא. ומפטירין בחבקוק "ויהוה
5 בהיכל קדשו" (חבקוק ב:כ) עד "למנצח בנגינותי" (שם ג:יט). בראש
6 השנה קורין "בחדש השביעי באחד לחדש" (במדבר כס:א).
7 והמנהג שקורין ביום ראשון בסדר וירא אליו
8 "ויהוה פקד את שרה" (בראשית כא:א) עד "ויגר אברהם בארץ
9 פלשתיים" (שם כא:לד). ובמוסף בסדר פנחס "בחדש
10 השביעי" (במדבר כס:א) עד סוף פסקא (שם כס:ו). ומפטירין "ויהי איש
11 אחד מן ה[רמ]חים" (שמואל א,א:א) עד "וידם קרן משיחו" (שם ב:ז). ובשני
12 קורין בסדר וירא אליו "והאלהים נסה את אברהם" (בראשית כב:א)
13 עד סוף הסדר (שם כב:כד). ומפטירין בירמיה "כח אמר
14 יהוה מצא חן במדבר" (ירמיה לא:ב) עד "רחם ארחמנו נאם יהוה" (שם לא:כ).
15 ביום הכפורים בשחרית אחרי מות מתתלח
16 הסדר (ויקרא טז:א) עד "ויעש כאשר צוה יהוה את משה" (שם טז:לד).

[illegible]

- 1 במוסף בסדר פנחס "ובעשור לחדש חשביעי הזה" (במדבר כט:ז),
- 2 ומפטירין בישעיה "ואמר סלו סלו" (ישעיה נז:יד) עד "כי מי יהוה
- 3 דבר" (שם נח:יד). במנחה קורין בעריות שבאחרי מוח;
- 4 מתחיל "וידבר" וגו' "כמעשה ארץ מצרים" (ויקרא יח:ג) עד
- 5 סוף הסדר (שם יח:ל), כדי שיזכר ויכלם כל מי שנכשל
- 6 באחת מחס ויחזר בחשובה. והפטיר קורא
- 7 שלישי ועולה מן המניין. ומפטיר בתרי עשר
- 8 "ויהי דבר- יהוה אל יונה בן אמתי" (יונה א:א) עד "ובמה רבה" (שם ד:יא).
- 9 ומדלג לספר אחר⁷ ואומר "מי אל כמון" (מיכה ז:יח),
- 10 "ישוב ורחמנו" וגו' (שם ז:יט), "תחזן אמם ליעקב" וגו' (שם ז:כ).
- 11 בטוכות ביום טוב ראשון בסדר [אמ]ר אל הכהנים
- 12 "שור או כשב או עז" (ויקרא כב:כז) עד "וידבר משה את מועדי
- 13 יהוה" (שם כג:מד). ומדסף בסדר פנחס "ובחמשה עשר יום"
- 14 וגו' (במדבר כט:יב) עד סוף פסקא (שם כט:טז). ומפטירין "הנה יום בא ליהוה"
- (זכריה יד:א).
- 15 וביום השני קורין בו כמו ביום ראשון, ומפטירין
- 16 במלכים "ויקהלו אל המלך שלמה" (מלכים א, ח:ב) עד "בהוציא

מזרחי מזרחי ומזרחי כנס עובד המזבח קורן
בבדד דמא אבא בברבור עב קורן המדד
ומבא יין ומבא יין ויהי כבעת שטעה עב אשכ
במזן פועלות נמאני שהיה שמתר תירד
קורן וזאת המבדד בברבור ומבא יין וישעור
שטעה ונרשע עבשו שמבא יין ויהי מזרחי
מזרחי כעמך יום איך בברבור המד
במזרחי ומזרחי שהיה חורב שמתעב כנרין
בבדד דמא אבא בברבור פנים ובתח המד
אבא יין ומבא יין עב המזרחי שיתכר
בבדד דמא אבא בברבור שיתכר פנים
השטעה שהיה יום במזרחי פנים שמתעב
קורן כהי ונרשע המד אבא בברבור המד
ישמח חורב וקורן ונרשע המד אבא בברבור
חורב וקורן ונרשע המד אבא בברבור
שיתכר בברבור המד אבא בברבור שיתכר

- 1 אותם מארץ מצרים" (שם ח:כא). ביום טוב האחרון קורין
- 2 בסדר ראה אנכי "כל הבכור" (דברים טו:יט) עד סוף הסדר (שם טז:יג).
- 3 ומפטירין במלכים "ויהי ככלות שלמה" (מלכים א, ח:נד) עד "אשר
- 4 חפץ לעשות" (שם ט:א). ולמחר שהוא שמחת תורה
- 5 קורין וזאת הברכה, כל הסדר (דברים לג:א-לד). ומפטירין "ויעמוד
- 6 שלמה" (מלכים א, ח:כב). ונהגו עכשיו שמפטירין "ויהי אחרי
- 7 מות" (יהושע א:א) עד "כי עמך יהוה אלהיך בכל אשר תלך" (שם א:ט).
- 8 בשאר ימות החג, שהוא חולו של מועד, קורין
- 9 בקרבנות החג בסדר פנחס. וכתב הרב
- 10 אלפאסי ז"ל בשם גאון, שכך המנהג בשתי ישיבות:
- 11 כל יום מ[רן ק]רין שתי פרשיות. כיצד? ביום
- 12 השלישי שהוא יום ראשון לחולו של מועד
- 13 קורא כהן "וביום חשני" (במדבר כס:יז-יט), ולוי קורא "וביום השלישי"
- (שם כס:כב),
- 14 וישראל חוזר וקורא "וביום השלישי", והרביעי
- 15 חוזר וקורא "וביום השני" "וביום השלישי", כדי
- 16 שיגמור בספק היום, שהוא ספק שני, ספק

שְׁמִיעִי וְכֵן בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 מִגִּיעַ בְּקוֹלֵי בָרוּךְ הוּא שֶׁהוּא שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 הַדָּרֵךְ שֶׁהוּא שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו ⁴ וְכֵן הוּא שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 מִגִּיעַ עוֹלָם וְכֵן בָּרוּךְ הוּא שֶׁהוּא שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 הַפֶּסַח מִגִּיעַ עוֹלָם שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו שֶׁהוּא שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 בְּקוֹלֵי בְּרָכָה הַגִּיעַ שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו וְהוּא שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 בְּרָכָה מִגִּיעַ הוּא שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו מִגִּיעַ עוֹלָם
 שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 הַקִּדּוּשׁ הוּא הַמִּשְׁפָּחָה שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו וְכֵן שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 מִגִּיעַ עוֹלָם שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו וְכֵן הוּא שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 וְהוּא שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 פְּסוּקִים ⁵ בְּרָכָה מִגִּיעַ עוֹלָם שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 פְּסוּקִים וְכֵן בְּרָכָה מִגִּיעַ עוֹלָם שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו
 שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו שֶׁנֶּחֱמָה עָלָיו

- 1 שליש. וכך ביום הרביעי, שהוא שני לחולו של
- 2 מועד, קורין "ביום השלישי" "וביום הרביעי" (שם כס:כג-כה) על
- 3 הדרך שכתבנו. וכן המנהג בכל יום ויום
- 4 מימים טובים וכן ביום הכפורים ובשעת ימי
- 5 הפסח, מוציאין שני ספרי חורה בשחרית, האחד
- 6 קורין בו אלו הענינים שבארנו, והשני קורין בו
- 7 קרבן אותו היום, כמו שבארנו. אבל בחול
- 8 של מועד של חג, אין מוציאין שני תורות כמו
- 9 שעושין בפסח, לפי שאין בהן פרשיות כמו
- 10 שיש בחולו של מועד של פסח. והקורא ענין
- 11 הקרבן, הוא המפטיר בנביא. וכ[ך] {ב[שבת אין
- 12 מוציאין ספר חורה שני לקרות בו "וביום השבת" (שם כח:ס-י);
- 13 והטעם לפי שאין בפרשת קורבן מוסף רק שני
- 14 פסוקים. ואין⁸ קורין בבית הכנסת פחות משלשה
- 15 פסוקים. ואין לקרות למעלה ולמטה הימנו
- 16 לפי שאינו מדבר לענינו של יום. בכל יום

שמואל ואלו שבע פנים מן שבעה אדם היתה זה
 אחד זה השני זה השלישי גו' ואלו שבע
 השבע נמשכו ויכרתו את החרון מן קדוש
 וכבר נתבאר שהחנה ג' קדוש אחד שקראו
 החשש עליו ואחר כך קראו החשש
 ומפני כן נקרא שבת שבת חנוכה
 מענין כן נפסח כן נפסח קורין כלומר שבת
 בהיתה מלך גו' ומה שכתבנו על שבת חנוכה
 גו' ומפני כן נפסח היתה ענין י"א עד
 כדבר נעשית נאום י"א נכסף שבת החג וכו'
 ומפני כן נקרא חנוכה וכו' ואת כל זה
 נאום י"א חנוכה ביום השני קורין כלל
 מעבדתה עם עד פוף בדין נמשך ט' שבת
 ששבת שבת החג החג השני וכו'
 השם קורין שבת שהקדוש שבת וכו'
 קורין שבת שהקדוש שבת שבת שבת שבת

- 1 שמוציאין שני ספרים, או שלשה, אם הוציא זה
- 2 אחר זה, כשמחזיר⁹ הראשון אומר קדיש, ומוציא
- 3 השני; וכשמחזיר את האחרון אומר קדיש .
- 4 וכבר כתבנו שהמנהג לומר קדיש אחר שקורא
- 5 המשלים לעולם. ואחר כך קורא המפטיר.
- 6 ומפטירין בנביא. שבת שבתוך חולו של
- 7 מועד, בין בפסח בין בסוכות, קורין באותה שבת
- 8 "ראה אתה אומר אלי" (שמות לג:יב) עד "לא תבשל גדי בחלב
- 9 אמר" (שם לד:כו). ומפטירין בפסח "היתה עלי יד יהוה" (יחזקאל לז:א) עד
- 10 "דברתי ועשייתי נאם יהוה" (שם לז:יד). וכשהיא¹⁰ בתוך חג
- 11 מפטירין " [ביו] ס בא גוג" (שם לח:יח) עד "ובזזו את בזזיהם
- 12 נאם אדני יהוה" (שם לט:י). בתצנח ביום ראשון קורין
- 13 מברכת כהנים (במדבר ו:כד) עד סוף "קרכן נחשון בן
- 14 עמינדב" (שם ז:יז), שהוא המקריב ביום הראשון. וביום
- 15 השני קורין "נשיא" (שם ז:יח) שהקריב בשני, ובשלישי
- 16 קורין "נשיא" (שם ז:כד) שהקריב בשלישי. כיצד? ביום השני

- 1 כהן קורא שלשה פסוקים, ולוי קורא שלשה
- 2 הנשארים, וישראל חוזר וקורא מתחלה "ביום השני"
- 3 וקורא כלה, וכן בשלישי וכן בכלן בסדר הזה.
- 4 וביום השמיני קורין "מיום השמיני" (שם ז:נד) עד סוף
- 5 הסדר, ומתחילין סדר בהעלותך עד "כן עשח
- 6 אח המנורה" (שם ח:ד). ומפטירין בשבת של חנכה
- 7 בנרות זכריה בחרי עשר "רני ושמחי" (זכריה ב:יד) עד "חן חן
- 8 לה" (שם ד:ז). ואם היו שתי שבתות קורין בשבת
- 9 ראשונה סדר היום תחלה וכמוסף בסדר נשא
- 10 מברכת כהנים עד קרבן נחשון. ובשבת
- 11 האחרת קורין בסדר היום, כמו כן, ו[במ]וסף בסדר
- 12 היום כשהוא¹¹ בפרשת "ביום השמיני" עד סוף;
- 13 ומפטירין בשבת שנייה בנרות שלמה במלכים
- 14 "ויעש חירום" (מלכים א, ז:מ) עד "כי מלא כבוד יהוה את בית יהוה"
- (שם ח:יא).
- 15 והקורא בענין חנכה הוא המפטיר בנביא.
- 16 ואם חל שבת אחת בחנוכה, אם היא ביום שני לחנוכה,

- 1 קורין במוסף בפרשת "ביום השני" (במדבר ז:יח) ואם תל¹² בשלישי
- 2 קורין במוסף פרשת "ביום השלישי" (שם ז:כד), זכן בכלם.
- 3 ולעולט קורין סדר היום תחלה דאחר כך המוסף.
- 4 בפורים קורין בשחרית בסדר ויהי בשלח "ויבא
- 5 עמלק" (שמות יז:ח) עד סוף הסדר (שם יז:סז). בחשעה באב בשחרית
- 6 קורין בסדר ואתחנן "כי תוליד בנים ובני בנים" (דברים ד:כה) עד
- 7 "לך כל הימים" (שם ד:מ). ומפטירין בירמיה "אסף אסיפם" (ירמיה ח:יג)
- 8 עד "כי באלה תפצתי נאם יהוה" (שם ט:כג). ובתנח קורין
- 9 "ויחל משה" (שמות לב:יא) כשאר ימי תעניות ומפטירין
- 10 בישיעה "ירשו" (ישעיה נה:ד) עד "לנקבציו" (שם נו:ח). ובשאר תעניות
- 11 שאנו מ[תענ] י¹³ על מה שאירע לאבותינו. קורין
- 12 בשחרית ... "ויחל ל משה" (שמות לב:יא) הראשון קורא
- 13 ארבעה פסוקים. והשני והשליש קורין
- 14 מ"פסול-לך" (שם לר:א) עד "אשר אני עושה עמך" (שם לר:י).
- 15 ומפטירין בישיעה "ירשו" (ירמיה א:א). ובתעניות שגוזרין
- 16 הצבור מפני הצרות כגון בצורת ודבר כיוצא

כהן קונוי בבנות וקטנות גדולי שישוכן העם
 ויכנעם בכם בעשמינו אורם והמשרה ש
 שקנוי ויחמשה כמעט אכיתענות עה
 ימכרתי ויתר מבידין קודם שתשעה כמכר
 בעקש שכתת דברי תוכחות שבת האונה
 דברי ידועהו שטיק שמענו דבר יום שכתית
 חזק ישעיהו ובעת שאתר תשעה כח
 מבעידין נחמנו נחמנו וכן מבידין נחמנו
 ישעיהו מאחר תשעה כמעט אכיתענות עה
 מעשי כהן והפיהו דש תלועה לך נא
 מאהרן דברי ידועהו שמענו דבר יום
 חזק ישעיהו נחמנו נחמנו וכן מבידין
 עשה פועה אביאנו דע ענה קנה
 זורי שוכר ישעיהו דרשן יום שגשג
 הכה כמעט אכיתענות קטנות כהן
 שכת שכת אכיתענות מבידין שוכר ישעיהו

- 1 כהן קורין בברכות וקללוח שישוכו העם
- 2 ויכנע לבנם כששמעו אוחס. והמנהג
- 3 שקורין "ויחל משה" (שמות לב:יא) כמו בשאר תעניות. נהגו
- 4 ישראל להיות מפטירין קודם לחשעה באב
- 5 בשלש שבחות, דברי תוכחות: שבת ראשונה,
- 6 "דברי ירמיהו" (ירמיה א:א); שנייה, "שמעו דבר יהוה" (שם ב:ד); שלישית,
- 7 "חזון ישעיהו" (ישעיה א:א). ובשבת אחר תשעה באב
- 8 מפטירין "נחמו נחמו" (שם מ:א). וכן מפטירין בנחמות
- 9 ישעיהו מאחר תשעה באב עד ראש השנה; אין
- 10 משנין בהן. והסימן: דש חנוע ארק שדש.
- 11 ואלו הן, "דברי ירמיהו" (ירמיה א:א). "שמעו [דבר] יהוה" (שם ב:ד).
- 12 "חזון ישעיהו" (ישעיה א:א). "נחמו [נחמו]" (שם מ:א-כו). "[וחאם]ר ציון" (שם מט:יד).
- 13 "עניה סערה" (שם נד:יא). "אנכי אנכי" (שם נא:יב). "רני עקרה" (שם נד:א). "קומי"
- 14 אורי" (שם ס:א). "שובה ישראל" (הושע יד:ב). "דרשון" (ישעיה נה:ו). "שוש" (שם סא:י).
- 15 הכל כמו שנסדר אותן לפנינו. לעולם
- 16 שבת שלפני ראש השנה מפטירין "שובה ישראל" (הושע יד:ב).

- 1 ובשבת שביין ראש השנה ליום הכפורים מפטירין
- 2 "דרשו יהוה בהמצאו" (ישעיה נה:ו). ובשבת שהיא בין
- 3 יום הכפורים לסוכות מפטירין "שש אשים" (שם טא:י).
- 4 ואם אין שבת בין יום הכפורים לסוכות
- 5 לא תהיה הפסח "שש אשים" אותה שנה
- 6 כלל. ראש חודש אדר שחל להיות בשבת קורין
- 7 בפרשת שקלים, ומפטירין במלכים "ויכרת
- 8 יהוידע את הברית" (מלכים ב, יא:יז). וכן אם חל ראש חודש אדר
- 9 להיות בתוך השבת, אפילו בערב שבת, מקדימין
- 10 וקורין לשבת שלפניו בפרשת שקלים. אמרו
- 11 חכמים [ז"ל]: [ב]אחד באדר משמיעין על השקלים¹⁴
- 12 שהיו מ... ולמחצית השקל לצורך
- 13 הקרבנות; ועכשיו שאין שם קרבן ולא שקלים,
- 14 קורין בפרשה לזכר הענין. וקורין מחזילת
- 15 "כי תשא" (שמות ל:יא) עד "ולקחת את הכסף הכפרים" (שם ל:טז) והוא
- 16 בכלל. ומפטירין במלכים "ויכרת יהוידע" (מלכים ב, יא:יז).

NOTES TO TRANSCRIPTION

1. The order of the MS as housed by JTS has been altered to render the text more coherent. Both the JTS and the reconstructed pagination have been indicated in the transcription and translation. Breaks in the MS can in some cases be restored with reference to the Mishneh Torah manuscript tradition, and the early printed editions of the Mishneh Torah at the Klau Library of the Hebrew Union College, as well as our printed edition. The following were used for this purpose:

No. 671, 14th century Spanish MS

R Rome, before 1480, printed

S Soncino, 1490, printed

C Constantinople, 1509, printed

According to Moritz Steinschneider, Catalogus Librorum Hebraeorum in Bibliotheca Bodleiana, pp. 1869-70, the Rome, before 1480, and the Soncino are the earliest extant printed editions.

2. Mishneh Torah, Hilchot Tefillah 13:6.
3. No. 671, R, S, C have להם.
4. No. 671, R, S, C have שבתורה.
5. None of the hands has corrected מלאכים.
6. Gloss in the right margin reads: אפר רב העטור: כשאל ביום חמישי פסח מסך חורא פסל במדברא קדש בכספא שלה בוכרא.
7. No one has corrected the dittography of עד בהמה.
8. ואין has been inserted by another hand.
9. Scribe has corrected his error by inserting kaph above the line.
10. Gloss in left margin, again a different hand, corrects the reading to ויכשהיא.
11. None of the hands has corrected בשוא.
12. חל has been inserted by the scribe.
13. No. 671, R, S, C have מתענין.
14. Mishnah Shekalim 1:1.

MS 1/ JTS 17A

One does not interrupt the reading of the last eight verses of Deuteronomy in order to call up another reader, rather one person alone reads this section. This is not to be understood in accordance with the words of Maimonides, may his memory be for a blessing, who interpreted that the phrase, "The verses ought to be recited by one person," means that there is no need to have a quorum of ten men in the synagogue. Rather, according to Maimonides, one reads these verses even without a quorum. But the correct practice is that one does need a quorum of ten. For why should there not need to be holiness with these verses as with the rest of the Torah?

On the Festivals and the Day of Atonement, one disregards the weekly Sabbath cycle of Torah readings in order to read in the subject matter of the Festival. Moses, our teacher, may he rest in peace, instituted for Israel, that one should read the subject of the day for each Festival, and that one should expound on the subject of the day at each Festival.

On Passover, one recites the portion of the Festivals in Leviticus. They are now accustomed to have four readers in the portion Bo' 'El Par'oh in the section Mishchu (Exodus 12:21) until "out of the land of Egypt by their hosts" (12:51). The fifth reader recites in the musaf (the additional Torah reading) from the portion Pinchas "And in the first month" (Numbers 28:16) until the end of the section (28:25). One recites the haftarah in Joshua "At that time" (Joshua 5:2) until "none [MS 2/JTS 17B] went out and none came in" (6:1); he skips and reads the verse "So the Lord was with Joshua" (Joshua 6:27). If the first day falls on the Sabbath, six recite in the portion Mishchu (Exodus 12:21-51). The seventh reads in the musaf, as we have written. On the second day of Passover, one reads in the portion 'Emor 'El Hakohanim "When a bullock or a sheep or a goat" (Leviticus 22:27)

until "And Moses declared the appointed seasons of the Lord" (23:14). On Passover, one reads the haftarah of Josiah, in Kings "And the King sent, and they gathered unto him all the elders of Judah" (II Kings 23:1) until "the fire to Molech" (23:10). He skips and reads "And the King commanded" (II Kings 23:21) until "neither after him arose there any like him" (23:25). On the third day in the portion Bo' 'El Par'oh "Sanctify unto Me all the firstborn" (Exodus 22:23) until the end of the portion (13:16). On the fourth day "If thou lend money to any of My people" (22:24) until "Thou shalt not seeth a kid in its mother's milk" (23:19). On the fifth day in the portion Ki Tisa "Hew thee" (34:1) until "Thou shalt not seeth a kid in its mother's milk" (34:26). It is customary to read this section on the Sabbath of the intermediate days of the festival. On the sixth day in the portion Beha'alotcha in the section "In the wilderness of Sinai" (Numbers 9:1) until "for the stranger and for him that is born in the land" (9:14). And on all the days of . . . [MS 3/JTS 18A] of the chol hamo'ed (intermediate days), one reads the musaf in the portion Pinchas in the section "And in the first month" (Numbers 28:16); but one does not count the first three verses individually because they are all one issue. But one begins from "But ye shall present an offering made by fire" (Numbers 28:19) until the end of the section (28:26). So one reads in the musaf of the last two festival days. On the last day "And it came to pass, when Pharaoh had let the people go" (Exodus 13:17) until "for I am the Lord that Healeth thee" (15:26). One reads the haftarah in Samuel "And David spoke unto the Lord" (II Samuel 22:1-51). On the eighth day in the portion Re'eih 'Anochi "the firstling males" (Deuteronomy 15:19) until the end of the portion (16:17). One reads the haftarah in Isaiah "This very day shall he halt at Nob" (Isaiah 10:32) until "the Holy One of Israel" (12:6). The mnemonic for

these portions for Passover is: Mashach Tura' Kadesh Bekaspa' Pesol Bemidbera Shelach Buchrah.

On Pentecost one reads on the first day in the portion Vayishma Yitro "In the third month" (Exodus 19:1) until the end of the portion (20:23). In the musaf one reads in the portion Pinchas "Also in the day of the first fruits, when ye bring a new meal-offering" (Numbers 28:26) until the end of the section (28:31). One reads the haftarah in Ezekiel from the beginning of [MS 4/JTS 18B] the book (Ezekiel 1:1) until "and I heard a voice of one that spoke" (1:28). The reader skips and says "Then a spirit lifted me up" etc., (Ezekiel 3:12). On the second day one reads "All the firstling males" (Deuteronomy 15:19) until the end of the portion (16:17). In the musaf, as on the first day (Numbers 28:26-31) because the first day is doubtful. One reads the haftarah in Chabakuk "But the Lord is in His holy temple" (Chabakuk 2:20) until "For the leader. With my string music" (3:19).

On the New Year one reads "And in the seventh month, on the first day of the month" (Numbers 29:1). The custom is that one reads in the portion Vayeira' 'Eilav on the first day "And the Lord remembered Sarah" (Genesis 21:1) until "And Abraham sojourned in the land of the Philistines" (Genesis 21:34). For musaf one reads in the portion Pinchas "in the seventh month" (Numbers 29:1) until the end of the section (29:10). One reads the haftarah "Now there was a certain man of Ramataim" (I Samuel 1:1) until "and exalt the horn of His anointed" (2:10). On the second day one reads in the portion Vayeira' 'Eilav "God did prove Abraham" (Genesis 22:1) until the end of the portion (22:24). One reads the haftarah in Jeremiah "Thus saith the Lord: he has found grace in the wilderness" (Jeremiah 31:2) until "I will surely have compassion upon him, saith the Lord" (31:20).

On the Day of Atonement in the morning service, one reads in Acharei

Mot, from the beginning of the portion (Leviticus 16:1) until "And he did as the Lord commanded Moses" (16:34). [MS 5/JTS 19A] In the musaf one reads in the portion Pinchas "And on the tenth day of the seventh month" (Numbers 29:7). One reads the haftarah in Isaiah "And He will say, 'Cast ye up, cast ye up'" (Isaiah 57:14) until "For the mouth of the Lord has spoken it" (58:14). At minchah one reads about the forbidden sexual relations that are in Acharei Mot--from "And the Lord spoke" etc., (Leviticus 18:1), "After the doings of the Land of Egypt" (Leviticus 18:3) until the end of the portion (18:30)--so that everyone who has sinned in one of them will feel ashamed, and return in teshuvah. The one who reads maftir is third, and is counted among the three readers for the Day of Atonement minchah Torah reading. He reads the haftarah in the Prophets "Now the word of the Lord came unto Jonah the son of Amitai" (Jonah 1:1) until "and much cattle" (4:11). He skips to the book of Micah and says "Who is a God like unto Thee" (Micah 7:18), "He will again have compassion on us," etc. (Micah 7:19), "Thou wilt show faithfulness to Jacob," etc. (Micah 7:20).

On Tabernacles, on the first day one reads in the portion 'Emor 'El Hakohanim "When a bullock or a sheep or a goat" (Leviticus 22:27) until "And Moses declared the appointed seasons of the Lord" (23:44). The musaf is read in the portion Pinchas "And on the fifteenth day" etc., (Numbers 29:12) until the end of the section (29:16). One reads the haftarah "Behold, a day of the Lord comes" (Zechariah 14:1). On the second day of Tabernacles one reads as on the first day; we read the haftarah in Kings "And all the men of Israel assembled themselves unto King Solomon" (I Kings 8:2) until "when he brought [MS 6/JTS 19B] them out of the land of Egypt" (8:21). On the last day one reads in the portion Re'ei 'Anochi "All the firstling males" (Deuteronomy 15:19) until the end of the portion (16:17). We read

the haftarah in Kings "And it was so, that when Solomon made an end" (I Kings 8:54) until "which he was pleased to do" (9:1). On the next day, which is Simchat Torah, one reads all of the portion of Vezo't Haberachah (Deuteronomy 33:1-34). One reads the haftarah "And Solomon stood" (I Kings 8:22). It is now the custom to read the haftarah "Now it came to pass after the death" (Joshua 1:1) until "for the Lord thy God is with thee whithersoever thou goest" (1:9). On the rest of the days of the Tabernacles, during chol hamo'ed, one reads in the sacrifices of the festival in the portion Pinchas. Rabbi Alfasi, blessed be his memory, in the name of (Hai) Gaon, wrote that this is the custom in the two schools: Each day [our masters] read two passages. How? On the third day, which is the first day of chol hamo'ed, the Priest reads "And on the second day" (Numbers 29:17-19); the Levite reads "And on the third day" (29:20-22); the Israelite returns and reads "And on the third day," and the fourth goes back and reads both "And on the second day" (29:17-19) and "And on the third day" (29:20-22) in order that one finishes with the reading for the doubtful day, since it is possibly the second, possibly [MS 7/JTS 20A] the third day of Tabernacles. On the fourth day, that it is the second of the chol hamo'ed, one reads "On the third day" (29:20-22) and "On the fourth day" (29:23-25) in the same manner as we have written.

It is the custom on each day of the festivals, on the Day of Atonement, and on the seven days of Passover, that one takes out two Torah scrolls in the morning service. In the first scroll one recites these subjects that we have explained, and in the second one reads about the sacrifice of that day, as we have clarified. But on chol hamo'ed of Tabernacles, one does not take out two Torah scrolls as one does at Passover, because there are no such special sections as there are for chol hamo'ed Passover. The one who

reads the portions of the sacrifice, also reads the haftarah in the Prophets. But on the Sabbath one does not take out a second Torah scroll to read in it "And on the Sabbath day" (Numbers 28:9-10) because these are only two verses which describe the sacrifice of the Sabbath musaf. While one does not read in the synagogue less than three verses, one should not read more or less than the verses dealing with the Sabbath sacrifice because the surrounding text does not speak of the sacrifice of the day. Each day [MS 8/JTS 20B] that one takes out two Torah scrolls, or three, if one takes the second out after the reading of the first, when one returns the first scroll, one says Kadish, and takes out the second scroll; one says Kadish again, when returning the last scroll. We have already written that the custom is to always say Kadish after one finishes reading the Torah. After that one reads the maftir; then one reads the haftarah in the Prophets.

On a Sabbath that is during chol hamo'ed, whether it is Passover, or whether it is Tabernacles, one reads the first Torah reading "See Thou sayest unto me" (Exodus 33:12) until "Thou shalt not seethe a kid in its mother's milk" (34:26). The haftarah which one reads for the Sabbath of Passover is "The hand of the Lord was upon me" (Ezekiel 37:1) until "I have spoken, and performed it, saith the Lord" (37:14). When the Sabbath is during Tabernacles, we read the haftarah "the day when Gog shall come" (Ezekiel 38:18) until "and rob those that robbed them saith the Lord God" (39:10).

On the first day of Chanukah we read from the Priestly Benediction (Numbers 6:24) until the end "this was the offering of Nachshon the son of Amminadab (17:17), for Nachshon presented his offering on the first day. On the second day of Chanukah we read "The prince" (Numbers 7:18) who presented his offering on the second day; on the third day we read "The prince" (Numbers 7:24) who offered on the third day. How? On the second day [MS 9/

JTS 21A] a Priest reads three verses, a Levite reads the three remaining, and the Israelite goes back and reads all of it from the beginning of "On the second day" (Numbers 7:18); so on the third day, and so on all of them in this order. On the eighth day one reads from "The eighth day" (Numbers 7:54) until the end of the portion, and one begins the portion Beha'alotcha until "So he made the candlestick" (8:4). On the Sabbath of Chanukah we read the haftarah about the candles of Zechariah in the Prophets "Sing and rejoice" (Zechariah 2:14) until "Grace, grace unto it" (4:7). If there were two Sabbaths one reads on the first Sabbath the portion of the day first, then the musaf in the portion of Naso from the "Priestly Benediction" (Numbers 6:24) until "The offering of Nachshon" (7:17). On the second Sabbath, we read in the regular portion of the day, and in the musaf in the section of "On the eighth day" (Numbers 7:54) until the end; we read the haftarah on the second Sabbath about the candles of Solomon, in Kings "So Hiram made an end" (I Kings 7:40) until "for the glory of the Lord filled the house of the Lord" (8:11). The one who reads in the subject of Chanukah, reads the haftarah. If there is one Sabbath of Chanukah, and if that Sabbath is on the second day of Chanukah, [MS 10/JTS 21B] we read in the musaf in the section "On the second day" (Numbers 7:18). If the Sabbath fell on the third day we read in the musaf in the section "On the third day" (Numbers 7:24), and so with the rest of the days. We always read the portion of the day first and after that the musaf.

On Purim we read for the morning service in the portion Veyehi Beshalach "Then came Amalek" (Exodus 17:8) until the end of the portion (17:16).

On the Ninth of Av we read in the portion Va'etchanan "When thou shalt beget children and children's children" (Deuteronomy 4:25) until "to you forever" (4:40). We read the haftarah in Jeremiah "I will utterly consume

them" (Jeremiah 8:13) until "for in these things I delight, saith the Lord" (9:23). At minchah of the Ninth of Av we read "And Moses besought" (Exodus 32:11) like the other fast days; we read the haftarah in Isaiah "Seek ye the Lord" (Isaiah 55:6) until "those that are gathered" (56:8). The rest of the fasts which we observe because of what happened to our forefathers, we read in the morning service . . . "And Moses besought" (Exodus 32:11). The first reader recites four verses. The second and third read from "Hew thee" (Exodus 34:1) until "that which I do with thee" (34:10). We read the haftarah in Isaiah "Seek ye the Lord."

On the fasts that the community decrees because of calamities such as famine, plague and such, [MS 11/JTS 16B] one reads the Blessings and Curses (Leviticus 26) so that the people will repent and humble their hearts, as they hear them. The custom is that one reads "And Moses besought" (Exodus 32:11) as on other fasts.

Israel was accustomed to read for the haftarah on the three Sabbaths before the Ninth of Av, words of rebuke: the first Sabbath, "The words of Jeremiah" (Jeremiah 1:1); the second, "Hear ye the word of the Lord" (Jeremiah 2:4); the third, "The vision of Isaiah" (Isaiah 1:1). On the Sabbath following the Ninth of Av one reads the haftarah "Comfort ye, comfort ye" (Isaiah 40:1). One reads haftarat in the Nechamot (consolations) of Isaiah after the Ninth of Av until the New Year; one does not alter them. The acronym for these readings is: DSH CHNO' 'RK SHDSH. These are they: "The words of Jeremiah" (Jeremiah 1:1); "Hear ye the word of the Lord" (Jeremiah 2:4); "The vision of Isaiah" (Isaiah 1:1); "Comfort ye, comfort ye" (Isaiah 40:1); "But Zion said" (Isaiah 49:14); "O thou afflicted, tossed with tempest" (Isaiah 54:11); "I, even I" (Isaiah 51:12); "Sing, O' barren" (Isaiah 54:1); "Arise, shine" (Isaiah 60:1); "Return, O' Israel" (Hosea 14:2); "Seek ye

the Lord" (Isaiah 55:6); "I will greatly rejoice" (Isaiah 61:10). It is all as ordered before us. On the Sabbath that precedes the New Year, one always reads the haftarah "Return, O Israel" (Hosea 14:2). [MS 12/JTS 16A] On the Sabbath that is between the New Year and the Day of Atonement, one reads the haftarah "Seek ye the Lord while He may be found" (Isaiah 55:6). On the Sabbath that is between the Day of Atonement and Tabernacles, one reads the haftarah "I will greatly rejoice" (Isaiah 61:10). If there is no Sabbath between the Day of Atonement and Tabernacles, the haftarah "I will greatly rejoice" will not be read that year at all.

If the New Month of Adar falls on a Sabbath one reads in the portion of Shekalim (Exodus 30:11-16); one reads the haftarah in Kings "And Jehoiada made a covenant" (II Kings 11:17). If the New Moon of Adar falls in the middle of the week, even on Friday, one anticipates and reads the portion of Shekalim on the preceding Sabbath. The sages, blessed be their memory, said: "On the first of Adar, one proclaims regarding the Shekalim" that were . . . and the half shekel to maintain the sacrifices; now that there is neither sacrifice nor shekalim, one reads the portion to commemorate the practice. One reads from the beginning of Ki Tisa' (Exodus 30:11) until "And thou shalt take the atonement money" (30:16). It is generally so. One reads the haftarah in Kings "And Jehoiada made a covenant" (II Kings 11:17).

CHAPTER II
ANALYSIS OF THE TEXT
OF JEWISH THEOLOGICAL SEMINARY MANUSCRIPT 2570
OF THE GENIZA

The Jewish Theological Seminary Geniza manuscript has been identified as Sefer Haminhagot. This conclusion, however, has been expressed only in brief catalogue references by scholars such as E. N. Adler, the Jewish Theological Seminary Library cataloguers, and M. Zlatkine. To my knowledge, no study has been published to support this claim. Since the basis upon which these scholars determined the Geniza to be Sefer Haminhagot is presently unknown, this chapter will probe the manuscript text internally --analyze sources, scribal tradition, style, and terminology--in order to determine whether this identification is probable or not. The third chapter will contain a comparative study of the manuscript to Assaf's Sefer Haminhagot.

The Geniza is a type of halachic digest which brings listings of Torah, haftarah and musaf readings for Passover (MS 1-3), Pentecost (MS 3/4), New Year (MS 4), Day of Atonement (MS 4/5), Tabernacles (MS 5/6), the intermediate Sabbath of Passover and Tabernacles (MS 8), Chanukah (MS 7), the Sabbath(s) of Chanukah (MS 8-10), Purim (MS 10), Ninth of Av (MS 10), fasts (MS 10/11), the special Sabbaths surrounding the Days of Awe (MS 11), the New Month of Adar (MS 12), in this order. The readings are listed straightforwardly and consistently. In addition, there are brief discussions about the number of men required for a Torah reading (MS 1), about the importance of interrupting the regular Sabbath Torah portion cycle in order to read the subjects fitting for the holidays (MS 1), and about the proper procedures

for the use of two Torah scrolls (MS 8).

A significant indication of the style of the Geniza is the correspondence between it and the Mishneh Torah, evident from the following examples:

Mishneh Torah Hilchot Tefillah

Geniza MS

מפסיקין למועדות וליום
הכפורים וקוראין בענין
המועד לא בסדר שבת.

(13:8)

והקורא ענין הקרבן
הוא מפסיר כנביא

(13:14)

ובמנחה קורין ויחל משה
כשאר ימי העניות

(13:18)

(1) ומפסיקין למועדות וליום
הכפורים וקורין בענין
המועד ולא בסדר השבת.

(7) והקורא ענין הקרבן
הוא מפסיר כנביא

(10) ובמנחה קורין ויחל
משה כשאר ימי העניות

Not only does the Geniza correspond to the Mishneh Torah (MT), but Hilchot Tefillah 13:6-20 aids in restoring the correct order, thereby resolving two major problems with the manuscript text. The first problem relates to its conceptual order. The bulk of the Geniza material is organized in a logical order, following the annual cycle of the major holidays from Passover to Tabernacles; the cycle of the minor holidays from Chanukah to the Ninth of Av and other fasts follows. However, the subject of the Ninth of Av and the fasts is discussed both at the beginning and end of the manuscript according to the Jewish Theological Seminary pagination: JTS 16B, line 1, covers the readings on the Sabbaths before and after the Ninth of Av, as well as readings for the regular fasts; JTS 21B, line 5, deals with the Torah and haftarah readings for the morning and afternoon services of the Ninth of Av and regular fasts. The second problem with the pagination of the MS stems from abrupt transitions in the subject matters at JTS 16A-16B and JTS 16B-17A. JTS 16A, line 16, lists the haftarah readings from Kings for the New Month of Adar which falls during the week, while JTS 16B,

line 1, brings material related to the fasts:

JTS 16B, line 1 (MT 13:18)

בהן קורין בברכות וקללות

JTS 16A, line 16 (MT 13:20)

ומפסירין במלכים ויכרת יהודים

Not only is there no relationship between these subjects, but one would expect an antecedent for בהן. A similar problem occurs at the transition from JTS 16B, line 16, to the top of JTS 17A, line 1. Material dealing with the haftarat for the period around the New Year ends at the bottom of JTS 16B; at the top of JTS 17A an incomplete discussion about the number of people required for a Torah reading begins:

JTS 17A, line 1 (MT 13:7)

מפסיקין בהן לקרות לשני
בני אדם

JTS 16B, line 16 (MT 13:19)

שבת שלפני ראש השנה מפסירין
שובה ישראל

In order to eliminate these problems the page order has been changed so that JTS 17A begins the MS; JTS 16B and 16A, in that order, are placed behind JTS 21B. The reconstructed Geniza pages will be indicated, as mentioned in chapter one, with "MS" preceding the corrected page number. The following citations indicate the improved text:

MS 11, line 1 (MT 13:18)

בהן קורין בברכות וקללות
כדי שישבו העם

MS 10, line 15/16 (MT 13:18)

ובתעניות שגזרין הצבור מפני
הצרות כגון בצורת ודבר וכיוצא

MS 12, line 1 (MT 13:19)

ובשבת שנין ראש השנה ליום
הכפורים מפסירין

MS 11, line 15/16 (MT 13:19)

לעולם שבת שלפני ראש השנה
מפסירין שובה ישראל

The relationship between the Mishneh Torah and the Geniza is so great that it appears that the latter is dependent upon the MT. This dependence is illustrated by the following line by line comparison of the reconstructed Geniza text to the printed edition of the MT. In many instances, the Geniza MS follows the MT for terminology and phraseology, in addition to structure.

ו. שמונה פסוקים שבסוף התורה
מוחר לקרות אותם בבית הכנסת
בפחות מעשרה. אף על פי שהכל
חורה היא ומשה מפי הגבורה
אמרם הואיל ומשמען שהם אחר
מיתת משה הרי נשתנו ולפיכך
מוחר ליחיד לקרות אותן.

ז. קללות שבחורח כהנים אין
מפסיקין בהן אלא אחד קורא
אותן, מתחיל בפסוק שלפניהם
ומסיים בפסוק של אחריהם.
וקללות שבמשנה חורה אם רצה
לפסוק בהן פוסק. וכבר נהגו
העם שלא לפסוק בהן אלא אחד
קורא אותן.

[MS1/JTS 17A] [אין] מפסיקין בהן
לקרות לשני בני אדם אלא ליחיד
קורין אותן.

ולא כדברי הרב ר' משה ז"ל
שכתב שיחיד קורא אותן, לומר
שאינן צריך שיחא עשרה בבית הכנסת,
אלא ביחיד קורין אותן.
אבל הנכון שצריכין עשרה, כי למה
לא יהיו צריכין קדושה כשאר החזרה?

ומפסיקין למעדות וליום הכפורים
וקורין בענין המועד, ולא בסדר
השבת. ומשה רבינו, עליו השלום,
תקן לה [א] לישראל שיהו קורין בכל
מועד ענינו של יום,
ושיהו שואלין
ודורשין בענינו של יום בכל מועד.

בפסח קורין בפרשת המעדות
[ש] חורח כהנים.
ונהגו עכשיו לקרות ביום טוב
הראשון ארבעה בסדר בא אל
פרעה בפרשת משכו עד מארץ מצרים
על צבאותם.

ובחמישי קורא במוסף בסדר פנחס
ובחזש עד סוף פסקא.

ומפסיקין ביהושע בכת ההיא

[MS2/JTS 17B] עד אין יוצא ואין
בא.

ומדלג וקורא פסוק ויהי את יהושע.
ואם חל יום טוב ראשון בשבת,
קורין בסדר משכו. והשביעי במוסף
כמו שכתבנו.

וביום טוב שני שור או
אל הכהנים שור או כשב או עז עד
וידבר משה את מעדי יהוה.
ומפסיקין בפסח יאשיהו במלכים.

ח. מפסיקין למעדות וליום
הכפורים וקוראין בענין
המועד לא בסדר שבת.
ומשה תקן להם לישראל שיהו
קוראין בכל מועד ענינו.
ושואלין ודורשין בענינו
של יום בכל מועד ומועד.
ומה הן קורין?

בפסח בפרשת מעדות שבחורח
כהנים.
וכבר נהגו העם לקרות ביום
ראשון משכו וקחו לכם.

ומפסיקין בפסח בגלגל.

וביום טוב שני שור או
כשב.

ומפסיקין בפסח יאשיהו.

וישלח המלך ויאספן אליו כל זקני
יהודה עד באש למולך.
ומדלג וקורא ויבב המלך עד ואחריו
לא קם כמוהו.

ביום שלישי בסדר בא אל פרעה
קדש לי כל בכור עד סוף הסדר.
ברביעי אם [כס] ה תלוה את עמי
עד לא תבשל גדי בחלב אמו.
ובחמישי בסדר כי תשא ופסל לך
עד לא תבשל גדי בחלב אמו.
ונהגו לקורת פרשה זו בשבת חולו
של מועד.

בששי כסדר בהעלותך בפרשת במדבר
סיני עד ולגר ולאזרה הארץ.
ובכל הימים... [MS3/JTS 18A]
חולו של מועד במוסף קורין בסדר
פנחס בפרשת ובחדש הראשון, אבל
אינן מתחילין משלשה פסוקין
הראשונים לפי שכולם מענין ראשון,
אבל מתחילין מן והקרבתם אשה עולה
עד סוף פסוק, וכך קורין במוסף
של שני ימים טובים אחרונים.
ביום טוב האחרון ויהי בשלח
פרעה עד כי אני יהוה רופאך.
ומפסירין בשמאל וידבר דוד
ליהוה.

ובשמיני בסדר ראה אנכי כל הבכור
עד סוף הסדר.
ומפסירין ביסעיה עוד היום בנב
לעמד עד קדוש ישראל.
והסימן לפרשיות אלו של פסח: משך
חורא קדש בכספא פסל במדברא שלח בוכרא.

בעצרת קורין ביום ראשון בסדר
וישמע יתרו בחדש השלישי עד סוף
הסדר. ובמוסף בסדר פנחס, וביום
הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה עד
סוף פסוקא.

ומפסירין ביחזקאל מתחלה
[MSL/JTS 18B] הספר עד ואשמע
קול מדבר. ומדלג ואומר ותשאני
רוח וגו'.

וביום שני קורין כל הבכור עד
סוף הסדר. ובמוסף, כמו ביום
ראשון, לפי שמפך יום ראשון הוא.
ומפסירין בחבקוק ויהוה בהיכל
קדשו עד למנצח בנגינותי.

בשלישי קדש לי כל בכור.

ברביעי אם כסף תלוה.

ובחמישי פסל לך.

בששי ויעשו בני ישראל את
הפסח במועדו.

ביום טוב אחרון ויהי בשלח
עד סוף השירה עד כי אני ה'
רופאך. ומפסירין וידבר דוד.

ובשמיני כל הבכור

ומפסירין עוד היום

ב. בעצרת קורין בשבעה שבועות.
ומנהג פשוט שקורין ביום טוב
הראשון בחדש השלישי.

ומפסירין במרכבה.

ובשני קורין בפרשת מועדות כל
הבכור ומפסירין בחבקוק.

בראש השנה קורין בחדש השביעי
באחד לחדש.
והמנהג שקורין ביום ראשון בסדר
וירא אליו ויהיה פקד את שרה עד
ויגר אברהם בארץ פלשתיים.
ובמוסף בסדר פנחס בחדש השביעי עד
סוף פסוקא.
ומפסירין ויהי איש אחד מן
ה[ת]מים תיט עד וירם קרן משיחו.
ובשני קורין בסדר וירא אליו
והאלהים נסה את אברהם עד סוף
הסדר.
ומפסירין בירמיה כה אמר יהוה
מצא חן במדבר עד רחם ארחמנו
זאת יהוה.

ביום הכפורים בשחרית אחרי מות
מתחלה הסדר עד ויעש כאשר צוה
יהוה את משה [MS5/JTS 19A]
במוסף בסדר פנחס ובעשור לחדש
השביעי הזה,
ומפסירין בישיעה ואמר סלו סלו
עד כי פי יהוה דבר.
במנחה קורין בעריות שכאחרי מות,
מתחיל וידבר וגו' כמעשה ארץ
מצרים עד סוף הסדר,
כוי שיזכר ויכלם כל מי שנכשל
באחת מהם ויחזור בתשובה.
והמפסיר קורא שלישי ועולה מן
המזין. ומפסיר בחרי עשר ויהי
דבר יהוה אל יונה בן אמתי עד
ובהמה רכא. ומדלג לספר אחר,
ואומר מי אל כמוך, ישוב
ירחמנו וגו', חתן אמה ליעקב וגו'.

בסוכות ביום טוב ראשון בסדר
[א] ר אל הכהנים שור או כשב או
עז עד וידבר משה את מועדי יהוה.
ומוסף בסדר פנחס ובחמה עשר יום
וגו' עד סוף פסוקא.
ומפסירין הנה יום בא ליהוה.
וביום השני קורין בו כמו ביום
ראשון.
ומפסירין במלכים ויקהל אל
המלך שלמה עד בהוציאו אותם
מארץ מצרים. [MS6/JTS 19B]
וביום טוב האחרון קורין בסדר
ראה אנכי כל הבכור עד סוף הסדר.
ומפסירין במלכים ויהי בכללות שלמה
עד אשר חפץ לעשות.

בראש השנה קורין בחדש השביעי
באחד לחדש.
דמנהג פשוט שקורין ביום
ראשון ויהיה פקד את שרה.

ומפסירין ויהי איש אחד מן
הזרמים.
ובשני קורין והאלהים נסה את
אברהם.

ומפסירין הבן יקיר לי אפרים.

יא. ביום הכפורים בשחרית קורין
אחרי מות.

ומפסירין כה אמר רם ונשא.

במנחה קורין בעריות שכאחרי
מות.

כוי שיזכר ויכלם כל מי שנכשל
באחת מהן ויחזור בתשובה.
והשלישי קורא בחורה ומפסיר
ביונה.

יב. בסוכות בשני ימים טובים
הראשונים קורין בפרשת
המועדות שהיא שור או כשב
או עז וגו'.

ומפסירין ביום ראשון הגה יום
בא ליהוה. וביום שני ויקהל
אל המלך שלמה.

וביום טוב אחרון קורין
כל הבכור ומפסירין ויהי
ככלות שלמה.

ולמחר קורין וזאת הברכה.

ומפסירין ויעמר שלמה,
ויש מי שמפסירין ויהי
אחרי מות משה.

ובשאר ימות החג קורין
בקרבנות החג.

יג.

כיצד בכל יום ויום מחולל
של מועד קורא שהי פרשיות?
ביום השלישי שהוא חולו של
מועד קורא הכהן וביום השני
ולוי קורא וביום השלישי,
וישראל קורא ביום השלישי.
והרביעי חוזר וקורא ביום
השני וביום השלישי.

וכן ביום הרביעי שהוא שני
של חולו של מועד קורין
וביום השלישי וביום הרביעי.
ועל דרך זו בכל יום ויום.

יד.

בכל יום ויום מימים טובים
וכן ביום הכפורים ובשבעת ימי
הפטח מוציאין שני ספרים
בשחרית.
הראשון קורא בו אלו הענינות
שאמרנו.
והשני קורא בו קרבן אוחו
היום האמור בחומש חפקודים
בחורה.

והקורא ענין הקרבן הוא
מפסיר בנביא.

ולמחר שהוא שמחת תורה, קורין
וזאת הברכה, כל הסדר.
ומפסירין ויעמר שלמה.
ונהגו עכשיו שמפסירין ויהי
אחרי מות עד כי עמך יהיה
אלהיך בכל אשר תלך.
בשאר ימות החג, שהוא חולו
של מועד, קורין בקרבנות החג
בסדר פנחס.

וכתב הרב אלפאסי ז"ל בשם
גאון, שכך המנהג בשתי ישיבות:
כל יום [ברן ק] ורין שתי פרשיות.
כיצד?

ביום השלישי שהוא יום ראשון
לחולו של מועד קורא כהן וביום
השני, ולוי קורא וביום השלישי,
וישראל חוזר וקורא וביום השלישי,
והרביעי חוזר וקורא וביום השני
וביום השלישי,
כדי שיגמור בספק היום, שהוא ספק
שני, ספק [MS7/JTS 20A]
שלישי.

וכן ביום הרביעי, שהוא שני לחולו
של מועד, קורין ביום השלישי
וביום הרביעי על הדרך שכתבנו.

וכן המנהג בכל יום ויום מימים
טובים וכן ביום הכפורים ובשבעת
ימי הפטח, מוציאין שני ספרים
חורה בשחרית.

האחד קורין בו אלו הענינים
שבארנו,
והשני קורא בו קרבן אוחו היום,
כמו שבארנו.

אכל בחולו של מועד של חג, אין
מוציאין שני תורות כמו שעושין
בפטח, לפי שאין בהן פרשיות כמו
שיש בחולו של מועד של פסח.
והקורא ענין הקרבן, הוא המפסיר
בנביא.

וכן [ב] שבת אין מוציאין ספר
תורה שני לקרות בו וביום השבת;
והטעם לפי שאין בפרשה קורבן
מוסף רק שני פסוקים. ואין קורין
בבית חכנסת פחות משלשה פסוקים.
ואין לקרות למעלה ולמטה הימנו
לפי שאינו מדבר לענינו של יום.

בכל יום [MS8/JTS 20B] שמוציאין שני ספרים, או שלשה, אם הוציא זה אחר זה, כשמחזיר הראשון אומר קדיש, ומוציא השני; וכשמחזיר את האחרון אומר קדיש. וכבר כתבנו שהמנהג לומר קדיש אחר שקורא המשלים לעולם. ואחר כך קורא המפסיד. ומפסירין בנביא.

שבת שבתוך חולו של מועד, בין בפסח בין בסוכות, קורין באותה שבת ראה אתה אמו אלי עד לא תבשל גדי בחלב אמו. ומפסירין בפסח היתה עלי יד יהוה עד דברתי ועשיתי נאם יהוה. וכשהיא בתוך ההג מפסירין [בין] ס בא גוג עד ובזזו את בזזיהם נאם אדני יהוה.

בחנוכה כיום ראשון קורין מברכת כהנים עד סוף קרבן המקריב ביום הראשון. וביום השני קורין נשיא שהקריב בשני, ובשלישי קורין נשיא שהקריב בשלישי. כיצד? ביום השני, ולוי קורא שלשה הנשאים, וישראל חוזר וקורא מהחלת ביום השני וקורא כלה, וכן בשלישי וכן בכלן בסדר הזה. וביום השמיני קורין מיום השמיני עד סוף הסדר. ומחילין סדר בהעלותך עד כן עשה את המנורה. ומפסירין בשבת של חנוכה בגרסה זכריה. בתרי עשר רני ושמחי עד חן חן לה. ואם היו שתי שבתות קורין בשבת ראשונה סדר היום תתלה ובמוסף בסדר נשא מברכת כהנים עד קרבן נחשון. ובשבת האחרת קורין בסדר היום, כמו כן, ו [במ] וסף בסדר היום כשהוא בפרשת היום השמיני עד סוף; ומפסירין בשבת שנייה בנרות שלמה בסלכים ויעש תירום עד כי מלא כבוד יהוה את בית יהוה.

טו. ובכל יום שמוציאין שני ספרים או שלשה אם הוציאו זה אחר זה כשמחזיר את הראשון אומר קדיש ומוציא השני. וכשמחזיר את האחרון אומר קדיש. וכבר אמרנו שהמנהג הפשוט לומר קדיש אחר שקורא המשלים לעולם. ואחר כך מפסירין בנביא.

טז. שבת שהלה להיות בחולו של מועד בין בפסח בין בסוכות קורין באותה שבת ראה אתה אמו אלי. ומפסירין בפסח העצמות היבשות.

ואם תלה בתוך ההג ביום בא גוג.

יז. בחנוכה ביום ראשון קורין מברכת כהנים עד סוף קרבן המקריב ביום הראשון. וביום שני קורין קרבן נשיא שהקריב בשני.

וכן עד יום השמיני, ביום שמיני קורין עד סוף הקרבנות עד סוף הסדר. ומפסירין בשבת של חנוכה בנרות זכריה.

נאם היו שתי שבתות בחנוכה מפסירין בשבת ראשונה בנרות זכריה.

ובשנייה בנרות שלמה.

והקורא בענין חנוכה הוא
שפססיר בנביא.

והקורא בענין חנוכה הוא
בנביא.
ואם חל שבת בחנוכה אם היא ביום
שני בחנוכה, [MS10/JTS 21B]
קורין במסוף בפרשת ביום השני,
ואם חל בשלישי קורין במסוף
פרשת ביום השלישי, וכן בכלם.
ולעולם קורין בסדר היום תחלה
ואחר כך המסוף.
בפורים קורין בשחרית במדר ויהי
בשלח ויבא עמלק עד סוף הסדר.

בפורים קורין בשחרית ויבא
עמלק.

יח. בתשעה באב קורין בשחרית כי
חוליד בניס ומפסירין אסף
אסיפם באם יהוה.

בתשעה באב בשחרית קורין בסדר
ואתחנן כי חוליד בניס ובני בניס
עד לך כל הימים. ומפסירין בירמיה
אסף אסיפם עד כי באלה תפצתי נאם
יהוה.

ובמנחה קורין ויחל משה כשאר
ימי העניות.

ובמנחה קורין ויחל משה כשאר ימי
העניות

ומפסירין ביסעיה דרשו עד לנזכר
ובשאר העניות שאנו פ [הענ] ין על מה שאירע
לאבותינו, קורין בשחרית ... [ויה] ל משה.
הראשון קורא ארבעה פסוקים. והשני
והשלישי קורין מפסול לך עד אשר
אני עושה עמך.
ומפסירין ביסעיה דרשו.

ובשאר העניות שאנו מחזיקין על
מה שאירע לאבותינו קורין בשחרית
ומנחה. הראשון קורא ויחל משה
ארבע פסוקים. וקורא השני והשלישי
מפסול לך עד אשר אני עושה עמך.

ובתעניות שגזרין אותן הצבור
מפני הצרות כגון בצורת ודבר
וכיוצא בהן קורין ברכות וקללות
כדי שישובו העם ויכנע לבבם
כששמעו אותם.
והמנהג שקורין ויחל משה כמו
בשאר העניות.

ובתעניות שגזרין אותן הצבור
מפני הצרות כגון בצורת ודבר
וכיוצא בהן קורין ברכות וקללות
כדי שישובו העם ויכנע לבבם
כששמעו אותם.

נהגו העם להיות מפסירין קודם
לתשעה באב בשלש שבתות, דברי
תוכחות:
שבת ראשונה, דברי ירמיהו, שנייה,
שמונה דבר, שלישית, חזון ישעיהו.

יט. נהגו העם להיות מפסירין קודם
תשעה באב בשלש שבתות בדברי
תוכחות.
שבת ראשונה, מפסירין בדברי
ירמיהו, שנייה, חזון ישעיהו שלישית
איכה היתה לזונה.

ובשבת שאחר תשעה באב מפסירין
נחמו נחמו.
וכן מפסירין בנחמות ישעיהו מאחר
תשעה באב עד ראש השנה;

וכן בשבת שאחר תשעה באב מפסירין
נחמו נחמו עמי.
ומנהג פשוט בעירנו להיות
מפסירין בנחמות ישעיהו מאחר
תשעה באב עד ראש השנה.

אין משנין בהן. והסימן: דש חנוה
ארק שדש. ואלו הן: דברי ירמיהו,
שמונה [דבר] יהוה, חזון ישעיהו,
נחמו [נחמו] [ותאם] ציון, ענייה
ספרה, אנכי אנכי, רגז עקרה,
קומי אורי, שובה ישראל, דרשו,
שש אשיש.

הכל כמו שנסדר אותן לפנינו. לעולם
שבח שלפני ראש השנה מפטירין שובה
ישראל. [MS12/JTS 16A]
ובשבת שבין ראש השנה ליום הכפורים
מפטירין דרשו יתוה בהמצאו.

ובשבת שהיא בין יום הכפורים
לסוכות מפטירין שוש אשיש.
ואם אין שבת בין יום הכפורים
לסוכות לא תהיה הפטרת שוש אשיש
אותה שנה כלל.

ראש חדש אדר שחל להיות בשבת קורין
בפרשת שקלים, ומפטירין במלכים
ויכרת יהוידע אח הבריה.
וכן אם חל ראש חדש אדר להיות בתוך
השנה, אפילו בערב שבת, מקדימין
וקורין לשבת שלפניו בפרשת שקלים.
אמרו חכמים [ז"ל]: [ב] אחד באדר
משמיעין על השקלים שהיו ...
ולמחצית השקל לצורך הקרבנות,
ועכשיו שאין שם קרבן ולא שקלים,
קורין בפרשה לזכר הענין. וקורין
מתחילת כי חשא עד ולקחת את הכסף
הכפרים. והוא בכלל. ומפטירין
במלכים ויכרת יהוידע.

ושבת שבין ראש השנה ליום
הכפורים מפטירין שובה
ישראל.

כ. ראש חדש אדר שחל להיות בשבת
קורין בפרשת שקלים ומפטירין
ביהוידע הכהן.
וכן אם חל ראש חדש אדר להיות
בתוך השנה ואפילו בערב שבת
מקדימין וקורין בשבת שלפניו
בפרשת שקלים ...

The above proves that the Mishneh Torah serves as a basic source of the Geniza manuscript, and certainly supports the reconstructed order of the Geniza manuscript discussed in chapter one. However, the Geniza is not a mere selection of Maimonidean halacha. Rather, the author of the Geniza manuscript makes significant additions to the MT, even disputing Maimonides. Some of these differences are attributable to the scribal tradition of the MT; these indicate that our MS is closer to the 11th century manuscript tradition, rather than the printed edition of the MT. Even sections which are not from the MT, show a similarity to the code literature, however. Usually the style of the Geniza is more pedagogical than that of the MT. Other Geniza manuscript expansions emphasize issues that have engendered controversies in the halacha; in these instances the Geniza manuscript author brings the name of an authority either to uphold or to counter a viewpoint.

Reference to the Mishneh Torah manuscript tradition--especially to a 11th-century MT Spanish text, MS No. 671 at the Klau Library, and to a 11th-century MT manuscript, No. 172 of the Vatican collection--accounts for some of the variations between the Geniza and the MT. While several early printed editions of MT at the Klau Library were also examined, the manuscripts of the MT reflect a) variations of orthography, b) variant wordings, c) varying lengths of Biblical citations which are found in the manuscript of JTS. The printed editions are not helpful in this regard. This affinity of the JTS Geniza manuscript to the Mishneh Torah manuscript tradition of the 11th century, is clear from the following:

Mishneh Torah MS #671

a)
קורין (15 A , Col. II, Line 18)

b)

ומשה רב' ע"ה תקן (15 A , II ,19)

לקרות ביום טוב ראשון (15 A , II ,22)

האחד קורין בו (15 B , I ,5)

בס' באב בשחרית
קורין (15 B , I ,21/22)

c)

ברביעי אם כסף
תלזה את עמי (15 A , II ,24)

וידבר דוד ליהוה (15 A , II ,27)

עוד היום בנוב לעמר (15 A , II ,27/28)

כי תוליד בנים ובני בנים (15 B , I ,22)

Printed Mishneh Torah

קוראין (13:8)

שבת (13:8)

יום טוב אחרון (13:12)

ובכל (13:15)

תשעה באב (13:19)

אפילו (13:20)

ומשה תקן (13:8)

לקרות ביום ראשון (13:8)

הראשון קורא בו (13:14)

בתשעה באב קורין
בשחרית (13:18)

ברביעי אם כסף
תלזה (13:8)

ומפטירין וידבר דוד (13:8)

ומפטירין עוד היום (13:8)

כי תוליד בנים (13:8)

<u>Geniza Manuscript</u>	<u>Mishneh Torah MS #172</u>
a)	
(1) קורין	(34 A , Line 11) קורין
(1) השבח	(34 A , 12) השבח
(6) האחרון	(34 B , 12) האחרון
(8) בכל יום	(35 A , 2) בכל יום
(11) לחשעה באב	(35 B , 4) לחשעה באב
(12) אפ"י	(35 B , 14) אפ"י
b)	
(1) ומשה רב' ע"ה חקן	(34 A , 12) משה רב'
(1) לקרות ביום טוב ראשון	(34 A , 15) ביום טוב ראשון
(7) האחד	(34 B , 22) האחד
(10) בחשעה באב בשחרית קורין	(35 A , 19) בחשעה באב בשחרית קורין
c)	
(2) ברביעי אם כסף חלוח את עמי	(34 A , 17/18) ברביעי אם כסף חלוח את עמי
(3) וידבר דוד ליהוה	(34 B , 20) וידבר דוד ליהוה
(3) עוד היום בנוב לעמד	(34 B , 20) עוד היום בנוב לעמד
(10) כי תוליד בנים ובני בנים	

Since the Geniza reflects the MT manuscript tradition, some non-extant MT variants may be preserved within it. The Geniza, therefore, may be useful in restoring the original MT.

Not every variation of wording or of Biblical citation between our Mishneh Torah and the Geniza manuscript is part of a scribal tradition which can be identified from these MT manuscripts or early printed editions. However, those of content and style, which follow, reflect the code literature, rather than other literatures. For instance, in cases where the manuscript author brings material supplementary to the MT which is based in the Gemara, the Talmud was not used as a source:

Geniza MS 3

והסימן לפרשיות אלו של פסח
משך חורא קדש בכספא
פסל במדברא שלה בוכרא.

B. Megillah 31A

אמר אביי והאידנא נהרג עלמא
למיקרי משך חורא קדש בכספא
פסל במדברא שלה בוכרא.

Only once in our fragment does the Geniza even acknowledge a classical rabbinic source. In this special case, the phrase "amru chachamin" introduces a quote from the Mishnah about the Shekalim reading for the New Month of Adar which falls on the Sabbath (MS 12) באחד באדר משמיעין על השקלים.

Other incongruities between the Geniza and the Mishneh Torah appear to be stylistic, as in cases when the former does not reflect the minhag terminology of the Mishneh Torah. These stylistic variations of minhag language are consistent regarding only one of the MT phrases. When the MT uses minhag pashut, the Geniza uses haminhag:

Geniza MS

ונהגו עכשיו (1)
והמנהג (4)
ונהגו עכשיו (6)

Our MT

וכבר נהגו העם (13:8)
ומנהג פשוט (13:10)
ויש מי ש... (13:12)

(7) וכן המנהג	(13:14) בכל יום
(8) שהמנהג	(13:15) שהמנהג הפשוט
(11) נהגו ישראל	(13:19) נהגו העם
(11) וכן ...	(13:19) ומנהג פשוט

Several of the Geniza passages which are expansions of the Mishneh Torah serve specifically pedagogical purposes; they bring more precise and more detailed information than the MT. First, while the MT clings to the Gemara wording for reference to a Torah reading, the Geniza is more technical in identifying the reading:

<u>Geniza MS</u>	<u>Our MT</u>	<u>B. Megillah 31A</u>
(1) ביהושע בעה התיא עד אין יוצא ואין בא	(13:8) ומפטירין בפסח בגלגל	בפסח בגלגל
(3) ומפטירין ביהושעאל מתחלה הספר עד ואשמע קול מדינר	(13:9) ומפטירין במרכבה	ומפטירין במרכבה

Second, although the manuscripts of the MT appear to differ as to the style of Biblical citations, the Geniza manuscript is very consistent in citing the ending and beginning phrase of the Torah reading. This is, then, another departure from the MT. In addition, this clarity is increased by the Geniza's consistent reference to the name of the pertinent Torah portion, and if appropriate, the additional Torah reading (musaf). The MT reference is terser, as from this example of the reading for Passover:

<u>Geniza MS 1</u>	<u>MT 13:8</u>
ונהגו עכשיו לקרות כיום טוב הראשון איננה בסדר בא אל פרעה בפרשח משכו עד מארץ מצרים על זבאותם	וכבר נהגו העם לקרות כיום ראשון משכו וקחו לכם.
והחמישי קורא במוסף בסדר פנחס ובחדש עד סוף פסחא	

In addition to the Geniza MS supplement of the name of the weekly Torah portion and the long citations to the Torah readings, the Geniza author also presents a more technically precise ritual for situations not mentioned in

the Mishneh Torah. The following situations are examples of this: the readings for the musaf for the intermediate days of Passover (MS 1-2; MT 13:8)*; the reading for the first day of Passover which falls on the Sabbath (MS 2; MT 13:8); the mnemonic for the Passover Torah readings (MS 3; MT 13:8); the musaf readings for the Sabbaths of Chanukah (MS 9/10; MT 13:17); the reading for the one Sabbath of Chanukah which falls on the second day of the holiday (MS 9/10; MT 13:17); the reading and order for the third day of Chanukah (MS 8/9; MT 13:17); the acronym of the haftarat for the Sabbaths from before the Ninth of Av to Tabernacles (MS 11; MT 13:19).

While much of this material about readings and procedures is related in the Geniza in the form of instruction, on two occasions the instruction is accompanied by an explanation. The first example of this uses "amru chachamim" to introduce a direct quote to the Mishnah Shekalim 1:1:

באחד באר שסמיין על השקלים. However, the Geniza continues with what appears to be the author's original statement:

שהיו מ... ולמחצית השקל לצורך הקרבות; ועכשיו
סאין שם קרבן ולא שקלים קורין בפרשה לזכר העניין.

Also the reader is cautioned that on the Sabbath there is no musaf Torah reading. While there is no halachic controversy here, the rationale for this--that the description of the Sabbath offering is only two verses long--is brought.¹ The phrasing of the explanation may correspond to and perhaps be an interpretation of the commentary of Rabbenu Asher b. Yechiel to B. Megillah, Chapter 3, Section 5, as the following comparison illustrates:

*Citations are to the expected location in the Mishneh Torah, had these texts been included there.

Rabbenu Asher

ומה שאין מוציאין בשבת ספר
 חורה לקרות "וביום השבת"
 כמו שקורין בימים טובים
 קרבנות היום לפי שאין
 בפרשה של שבת רק שני
 פסוקים ואין לקרות אלא
 מענינו של יום.

Geniza MS 7

וכן בשבת אין מוציאין ספר
 חורה שני לקרות בו "וביום
 השבת" והטעם לפי שאין בפרשה
 קורבן מוסף רק שני פסוקים
 ואין קורין בבית הכנסת
 פחות משלושה פסוקים ואין
 לקרות למטה ולמעלה הימנו
 לפי שאינו מדבר לענינו
 של יום.

Certainly the author of the Geniza also intends to clarify when he twice digresses from the Mishneh Torah text, recalling in each case the name of the significant authority involved. He dissents from הרב (MS 1) and in another upholds רב אלפאסי (MS 6). It is clear that the Geniza expansions are brought in these instances because of the controversial nature of the subject matter. The first of the controversial passages concerns the reading of the last eight verses of Deuteronomy, which are post-Mosaic. This issue is first discussed in B. Baba Batra 15A and B. Menahot 30A, Specifically, the meaning of יחיד קורא אותן has been interpreted differently by the various commentators.² Maimonides' opinion of the passage (MT 13:6), that one does not need a quorum of ten, is refuted by the author of the Geniza manuscript as follows:

Geniza MS 1

[אין] מפסיקין בהן לקרות
 לשני בני אדם אלא ליחיד
 קורין אותן. ולא כדברי הרב
 ר' משה ז"ל שכתב שיחיד קורא
 אותן, לומר שאין צריך שיהא
 עשרה בבית הכנסת אלא ביחיד
 קורין אותן. אבל הנכון
 שצריכין עשרה כי למה לא
 יהיו צריכין קדושה כשאר
 התורה?

MT Hilchot Tefillah 13:6

שמונה פסוקים שבסוף התורה
 מותר לקרות אותם בבית
 הכנסת בפחות מעשרה אע"פ
 שהכל תורה היא ומשה
 מפי הגבורה אמרם הואיל
 ומשפטן שהם ואחר מיתת
 משה הרי נשתנו ולפיכך
 מותר ליחיד לקרות אותן

MT Hilchot Tefillah 13:7

קללוח שכתורה כהנים אין
 מפסיקין בהן אלא אחד
 קורא אותן, מתחיל בפסוק
 שלפניהם ומסיים בפסוק
 של אחריהם, וקללוח
 שבמשנה חורה אם רצה לפסוק
 בהן פוסק. וכבר נהגו העם
 שלא לפסוק בהן אלא אחד
 קורא אותן.

The transmission of the passage in the Geniza is different from that in the MT. Although the MS seems to have omitted Hilchot Tefillah 13:7, the Geniza MS phraseology here, not a direct quote from the MT, though obviously responding to Hilchot Tefillah 13:6, reflects some of the terminology of MT 13:7, especially with the phrase אין מפסיקין בהן.

The Geniza MS author's refutation of the Mishneh Torah here has not provided us with an additional, more correct interpretation of the meaning of the phrase. It is not even clear which of the interpretations is preferred by the Geniza; only the correction of the MT is expressed. Rashi's understanding of the phrase, supported by R. Tam in the Tosaphot to Menahot 30A and to Baba Batra 15A and later followed by the Tur and the Shulchan Aruch,³ is that the phrase יחיד קורא אותן means that one person reads all eight verses consecutively, without interruption for purposes of bringing up other readers. It is the Rashi comment to Alphasi Megillah 12A that brings the aggadic reason for this interpretation. The Torah was repeated aloud by Moses, then it was written down as it was dictated to him by God. Since the last eight verses of God's dictation described Moses' death, Moses began crying and could not repeat these verses aloud. This distinguishing feature of these final verses of the Torah requires that they cannot be interrupted for a second reader to come up, although a second reader would normally be permitted so long as each reader recites at least three

verses. Another interpretation of יחיד קורא אותו is expressed by R. Meshulam,⁴ although R. Tam rejects this as an anachronism. Meshulam explains that the phrase refers to the oleh reading alone without the shaliach tzibur. The Mordecai brings a third opinion, in the Chalachot Ketanot,⁵ that this phrase points to a preference for a talmid chacham reading this section.

The author of the Geniza agrees with Rabad's censure of Maimonides here,⁶ though neither offers alternate or original interpretations of the phrase. While other commentators disagree with Maimonides' conclusion, their comments are not formulated as responses to Maimonides. Rabad expresses this criticism with the phrase לא שמענו דבר זה מעולם. He offers Yer. Megillah 29B, specifically, אין קורין בתורה פה as a source of Maimonides' point. There is no indication here that Rabad has served as the source for the Geniza. In fact, the Geniza wording here does not correspond to any of the several sources which differ from Maimonides' interpretation. The author of the Geniza neither refers to these authorities by name nor lists the history of the discussion. For these reasons it appears that this is one of the non-Mishneh Torah passages which appears to be original to the author.

The second direct use of a scholar's name in a controversial passage introduces a passage in which the Geniza and the Mishneh Torah agree. The issue centers around the proper assignment of Torah readings on the intermediate days of Sukkot. Here again there has been disagreement as to the authoritative tradition: וירבו הידעות בסדר קריאתן.⁷ While in the controversy concerning the last eight verses of Deuteronomy the Geniza author dissents from MT here, the Geniza follows a tradition based upon Alfasi in the name of Gaon, which is upheld by the MT. The manuscript author dis-

regards the second tradition which follows Rashi. The practice suggested by Rashi and preferred by Semag, Bayit Chadash,⁹ and the Isserles gloss to the Shulchan Aruch¹⁰ is the following:

שני ראשונים קוראים שנים ספיקי היום
 והשלישי בפרשת יום המחרת שאינה
 מספיקה היום כלל, והרביעי חוזר
 וקורא מה שקראו שנים הראשונים.¹¹

The name Alfasi, brought in the Geniza, clarifies and introduces the source of the tradition which the Geniza author prefers:

גרסינן בטוכה בפרק אחרון אחקין אמימר בנהרדעא דמדלגין דלרגי וקא פריש גאון: כך מנהג בשתי ישיבות, ביום ראשון וביום שני שהם שני ימים טובים, קורין ובחמשה עשר בלבד; וביום שלישי שהוא חולו של מועד קורא כהן וביום השני ולוי קורא ביום השלישי וישראל קורא וביום השלישי והרביעי קורא וביום השני וביום השלישי ויום רביעי ...

Mishneh Torah, Hilchot Tefillah 13:13

כיצד בכל יום ויום מחולו של מועד קורא שתי פרשיות ביום השלישי שהוא חולו של מועד קורא כהן ביום השני לוי קורא ביום השלישי וישראל קורא ביום השלישי רביעי חוזר וקורא ביום השני וביום השלישי וביום הרביעי. וכן ביום הרביעי הוא שני לחולו של מועד וביום השלישי וביום הרביעי.

Geniza 6/7

וכתב הרב אלפאסי ז"ל בשם גאון שכך המנהג בשתי ישיבות: כל יום קורין שתי פרשיות. כיצד? ביום השלישי שהוא יום ראשון לחולו של מועד קורא כהן וביום השני, ולוי קורא וביום השלישי וישראל חוזר וקורא וביום השלישי והרביעי חוזר וקורא וביום השני וביום השלישי. כדי שיגמור בספק היום שהוא ספק שני ספק שלישי. וכן ביום הרביעי שהוא שני לחולו של מועד קורין ביום השלישי וביום הרביעי על הדרך שכתבנו.

The Geniza fragment was written by a strict Maimonist. First, this dependence upon the halacha of Maimonides is evident from the manner in which the Geniza uses the Mishneh Torah, without citation, unless some halachic controversy is involved. Even in the two extant cases of such citation, the varied sources and parties to these controversies are not brought. Only in the case of an error by Maimonides is a Mishneh Torah text rejected and is Maimonides' name therefore cited. This Maimonidean halacha is so essential to the author of the Geniza manuscript that the wording and structure of the Mishneh Torah are copied directly, forming the foundation of the manuscript. The Geniza text's additions to the basic Mishneh Torah produce a more utilitarian text, one which might have served frequently as a reference tool for the synagogue.

NOTES TO CHAPTER II

1. 'Otsar Hageonim (Gaon Paltai), p. 66; Tosaphot to Megillah 23A, "Keivan d'"; Mordecai b. Hillel, Sefer Mordecai to Megillah, "B'nai Ha'ir," Section 831; Tanya Rabbati 21A; Asher b. Yechiel, Rabbenu Asher to Megillah, Chapter Three, Section 5; Kol Bo, 11A, 11B.
2. Isaac Alfasi, Sefer Hahalachot to Megillah 12A; Rashi, Nissim b. Reuben Gerondi, Rabbenu Nissim, Joshua Boaz, Shiltei Gibborim to Alfasi's Sefer Hahalachot to Megillah 12A. Rashi and Tosaphot to Baba Batra 15A and Menahot 30A, "Shemoneh Pesukim"; Mordecai b. Hillel, Halachot Ketanot 5B; David b. Yosef 'Abudarham, Sefer 'Abudarham 82B; Moses b. Maimon, "Hilchot Tefillah 13:6, Mishneh Torah. Vidal of Tolosa, Migdal 'Oz and Joseph Karo, Kesef Mishnah to MT; Kol Bo 10B, 12A; Jacob b. Asher, "'Orech Chayim," 'Arba'a Turim, 428; Karo, Beit Yosef and Joshua Falk Cohen, Perisha to Turim; Karo, "Orech Chayim," Shulchan 'Aruch 428:7.
3. "'Orech Chayim," 'Arba'a Turim 428; Shulchan 'Aruch 428:7.
4. Tosaphot to Baba Batra 15A and Menahot 30A "Shemoneh Pesukim."
5. Halachot Ketanot 5B.
6. Abraham b. David of Posquières. Hassagot on Mishneh Torah to Hilchot Tefillah 13:6.
7. "'Orech Chayim," 'Arba'a Turim 663.
8. Moses b. Jacob of Coucy. "Hilchot Tefillah," Sefer Mitzvot Hagadol 103A, Column A.
9. Joel Sirkes. Bayit Chadash to "'Orech Chayim" Turim 663.
10. Moses Isserles. Hassagot to "'Orech Chayim" Shulchan 'Aruch 663.
11. Rashi to Sukkah 55A.

CHAPTER III

THE GENIZA MANUSCRIPT 2570 AND THE SEFER HAMINHAGOT

The Jewish Theological Seminary manuscript 2570 has been identified as another incomplete fragment of Sefer Haminhagot. According to this classification, the Geniza fragment can be added to the Cambridge fragment which was published by Assaf, to produce a fuller version of Haminhagot. Before discussing whether indeed the JTS and Cambridge manuscripts are parts of the same work, the historical context and significance of Haminhagot will be briefly analyzed.

The Sefer Haminhagot was written in Lunel, an important city of the Provence, by Asher ben Saul of Lunel in the early 13th century. Provence during the 12th and 13th century was a vital center of Jewish learning. Situated between the currents of the philosophizing/translating style of Spanish study and the Talmudic learning of Northern France, the Provençal method of study was most similar to that of France and Germany.¹ The study of Torah in Provence of this period was characterized by pietistic elements and even a tendency towards mysticism;² the concern with liturgical forms and the efficacy of prayer;³ the modification of old midrashim and the composition of new ones;⁴ the attempt to reconcile the Palestinian and Babylonian Talmuds;⁵ a longing for the return to the Holy Land that surpassed that of other communities.⁶

Recent scholarship, emphasizing another distinctive feature of Provence, has stressed the point that at the end of the 12th and 13th century a new genre of halachic literature developed there.⁷ This new form, the minhag book, recorded local liturgical and ceremonial customs. In fact, however,

the minhag literature has ancient roots. For instance, Chapter Four of Mishnah Pesachim gives the diversity of observance with regard to abstention from work on the eve of Passover, the intermediate days of the holidays and on the Ninth of Av. If there is a candidate for a work specifically devoted to local custom it is the geonic treatise, the Differences between the People of the East and Eretz Yisrael, first published by Solomon Luria, in the 16th century and recently reprinted by Margulies. The various sedarim by Saadia and Amram Gaon are further examples of this phenomenon.⁸

The appearance of this type of literature in the Provence was therefore a continuation of the tradition of these earlier works. Sefer Haminhagot, which along with Hamanhig by Abraham b. Nathan Hayarchi brought a new vigor to this stress upon local practice, claims in fact to be just such a continuation

אחל לכתוב הסנהדות אשר נהגו הקדמונים וגזרו רבוהינו

⁹הראשונים והאחרונים. Each of these works made it obligatory for one to follow the mode of observance of one's community. Hamanhig illustrates one type of minhag book, that which documents customs from a number of locations, Spain, Provence, France, and Germany. Others, such as Haminhagot, catalog only the practice of a specific region, in this case, Provence. The re-emphasis upon local custom in these collections, in turn spawned several sub-types of the minhag literature in Europe of the Middle Ages. For instance, in some cases these books record the customs of a particular pious teacher. In Germany of the 14th century, this is typified by collections such as Haparnes by Moses Haparnes and the Tashbez of Samson b. Zadok, which chronicle the practices and decisions of Maharam of Rothenburg. Some of the minhag books describe only customs relating to one subject. For instance, the Jacob Hagozer, by the author of the same name, of the first

half of the 13th century, covers only matters with regard to circumcision.

Several of the features of the minhag literature do seem to be unique. Certainly the concept of minhag becomes more fundamental in this literature. Also, regional divergences of practice are not only explained but encouraged. The extent of this distinctiveness of the minhag literature from the medieval codes warrants further study, however.

Because of the assumed novelty of this new genre of halachic literature of Provence, an attempt has been made to identify the earliest European example, tracing thereby the origin of the genre. While some suggest that the Sefer Ha'orah by Rashi is the first such title, this search has in regard to the literature of Provence, raised the question of the relative precedence of the two works Sefer Hamanhig and Sefer Haminhagot. Certainly in the Provence area these two works significantly contributed to the growth of this "new literature."¹⁰ Unfortunately, little is known presently about either of the authors of these works, Abraham b. Nathan Hayarchi or Asher b. Saul of Lunel, respectively.

The sources seem to agree that Abraham was born in Lunel during the second half of the 12th century, and lived there a good part of his life.¹¹ He may have studied with Rabad, but certainly studied at Dampierre in Northern France at the Academy of R. Isaac b. Samuel.¹² Although the reason for Abraham's departure from Lunel is unclear, he travelled for some time, finally settling in Toledo in 1204.¹³ In addition to Hamanhig, Abraham also authored Machazik Habedek,¹⁴ several responsa and a commentary on the treatise Kallah.¹⁵

The scant information about Asher b. Saul has been subject to misunderstanding on the part of some scholars; these have suggested that R. Asher b. Meshulam is the correct identity of the author of Haminhagot.¹⁶ However,

it is clear from the text of Haminhagot itself, that the author is in fact Asher b. Saul (of Lunel), as other scholars have correctly recognized.¹⁷

The two clues to this in the text are revealed in the following statements.

One of these introduces the author ... כי ראיתי אני אשר ב"ר שאול

¹⁸ וקראתי שם הספר הזה ספר המנהגות; the second speaks of

Asher's brother whose patronymic is אחי הגדול ר' יעקב בן

¹⁹ אדנור ר' שאול. Even though Haminhagot clearly states the proper name of the author, Azulai, author of Shem Hagedolim, warns against a second possible confusion with Asher b. Yechiel.²⁰ R. Gottheil²¹ dates Asher b. Saul (Hakohen) to the 14th century, perhaps because of just this error. Asher's older brother, the kabbalist Jacob Nazir, may have encouraged the mystical tendency in Asher's writings.²² Asher was a younger contemporary of Rabad,²³ who, according to Rabad's introduction to Chibbur Hamitzvot Hanohagot 'Atah Ba'aretz, intended to make aliyah.²⁴ Asher may have also studied with R. Shmuel Bar David.²⁵

The quest to identify the earliest extant European minhag book has not been successful. In two different articles, I. Ta-Shma identifies Haminhagot and Hamanhig each, as the earliest;²⁶ but obviously, both cannot be the first. The dating of Hamanhig in fact, is clearly based upon evidence which the book itself provides, while the dating of Haminhagot is more circumstantial. From Abraham b. Nathan's introduction one learns that Abraham began work on Hamanhig in Toledo in 1204.²⁷ We may be able to conclude that the book was finished in approximately 1205, since the divorce formula brought later in the text is dated 27 Adar, 5965, i.e., 1205.²⁸

On the other hand, the dating of Haminhagot at this time is more speculative. Most of the scholars seem to base their dating upon pinpointing the latest scholar referred to, in this case, Maimonides. Since his name

is followed by z'l, the book could not be earlier than the year of Maimonides' death, 1204, according to Schechter.²⁹ Simchach Assaf, perhaps again referring to this, as well as to his impression that the book was written at the end of Asher's life, suggests the years 1210-1215.³⁰ Ta-Shma compromises between the two dates, proposing 1205-1210.³¹ While this study cannot engage in a lengthy analysis of the correct dating of Haminhagot, the use of z'l following Mainonides' name as a basis for dating must be questioned. Not only was it possible for a scribe to insert the z'l later, but this is clearly the case here. After all, the Cambridge copy is dated to 1364;³² it is not surprising then, that the scribe has been so conscientious that everyone mentioned throughout the text receives a z'l. Even the one mention of Asher b. Saul in the first person is marked with z'l, כי

33 ראיתי אני אשר ב"ר שאול זצ"ל This question of the dating of Haminhagot must be reexamined in reference to all extant Haminhagot manuscripts.

Perhaps Ta-Shma's attempt to reconcile this contradiction about the dating of the two books will at least begin to dispel the initial problem as to which of the two takes precedence: "The truth is, of course, that both books were written more or less simultaneously, though the Manhig was published around the year 1204 and Haminhagot around the the year 1210, and each of these is really 'first' There is a basic difference between Hamanhig and Haminhagot: Haminhagot is wholly dedicated to the minhagim of Narbonne and Lunel, but Sefer Hamanhig registers every minhag known to him Ashkenazi, Sephardi, and Provençal."³⁴

While Haminhagot may yet prove to be the earliest extant example of a European minhag book, other aspects of the book are of interest. Particularly the possibility that the JTS Geniza manuscript may expand our knowledge

of the book deserves attention. Asher wrote Haminhagot in order to clarify the reasons for the various Provençal customs, hoping thereby to increase observance.³⁵

בשם האל הגדול הגבור והנורא אתל לכתוב המנהגות אשר נהגו הקדמונים
וגזרו רבותינו הראשונים והאחרונים, כי ראיתי אני אשר ב"ר שאול
ז"ל אנשים מזלזלים בהם מפני שאין יודעים טעמם, וכתבתי את אשר
זכרתי מהם להיות לזכרון לנו ולדור אחרון.³⁶

In order to accomplish this explanatory task, Asher deals with the following subjects, extant in the Cambridge MS: Laws of reading of the Shema' and the morning and evening 'Amidah' (3B); the order of the Birhot Hashachar (11A); Seder Kedushah (12B); Prayers of the Sabbath (14B); the 'Amidah' of the Ninth of Av (16A); the 'Amidah' of the New Year and the order of the Shofar blowing (16B); the Day of Atonement (21B); prayers of Tabernacles (22A); the Laws of Passover (22A); laws of Blessings and washing the hands (28B); laws of Bircat Hamazon (32B); blessings of fruit (33A); laws of the New Month (35A); part of the laws of the Sabbath (36B . . .). There is reason to believe, based upon other literature which cites Haminhagot, that Haminhagot also included Laws of the Intermediate Days of the Festivals, Chanukah, Purim, Mourning, Issur v'Heter, Terumot, Ma'aserot, Shechitah and Terefot, Impure Chickens and Fish.³⁷

Initially several features of the Geniza manuscript seem to support its attribution as Haminhagot: the use of minhag terms in the manuscript which could reflect the minhag literature; the use of the Mishneh Torah as a source for the Geniza and for Haminhagot; the possibility of dating the Geniza to approximately 1204, as was attempted with Haminhagot, because of the reference to Maimonides z'l; and the fragmentary nature of both the Geniza and the Cambridge manuscripts of Haminhagot. While it is certain that the Cambridge manuscript is indeed Haminhagot based upon its introductory statement,³⁸ we do not have such a statement in the Geniza fragment.

The structure, sources, and terminology of the Geniza manuscript, as discussed in chapter two, must be compared, therefore, to Haminhagot in order to draw definitive conclusions about this identification of the Geniza.

The structure of Haminhagot presents the initial problem with such an identification. One would expect material about the Torah reading cycle, such as that described in the Geniza manuscript, to be placed in a section following the material on daily, perhaps Sabbath prayers, as it occurs in the MT, Kol Bo, 'Etz Chayim, Sefer Mitzvot Gadol and the Tur. However, in Haminhagot there is no evidence that a section on the reading of the Torah followed a section on daily prayer or Sabbath prayer. Moreover, even though the Cambridge manuscript evidence is limited because it, too, is a fragment, this subject was apparently not dealt with at all in Haminhagot, not even in the citations to Haminhagot brought in the later literature listed by Assaf.³⁹ It is conceivable, of course, that Asher may have published another volume, or an appendix, but there is no available evidence to support such an assumption. The evidence indicates that Haminhagot did not contain a section on the reading of the Torah, nor did Asher b. Saul write on the Torah readings. It is therefore reasonable to conclude that the present identification of the Geniza manuscript as part of Sefer Haminhagot, or to Asher b. Saul, is incorrect.

A linguistic analysis of the two supports this distinction. The terminology used in the Geniza a) to refer to the authorities Alfasi and Maimonides, b) to refer to the Talmud, c) to express the author's opinion, and d) to refer to minhag, is very different. b) and d) also reflect a use of Aramaic which is typical of the entire Haminhagot, but not of the Geniza.

Sefer HaminhagotGeniza Manuscript

- a) (133) משה אבן מימון (1) הרב ר' משה
 (156) הרב רבינו משה אבן מימון ז"ל
 (158) ר' משה אבן מימון ז"ל
 (164, 168) הרב ר' משה בר' מי' ז"ל
 (166) הרב ר' מימון ז"ל
 (167) רבינו משה בר מימון ז"ל
 הרב רבינו משה ז"ל הספרדי
 (167) ר' משה
- b) (135) רבוחינו ז"ל אמרו (12) אמרו חכמים
 (136) כמו שאמרנו
 (134) דאמרינן
 (135) הא דאמרינן
 (156) דהכי דאמרינן
 (140) דרשו רבוחינו
- c) (129 and frequently) ונראה בעיני (1) אבל הנכון
 (131 and frequently) ולפי דעתי
 (133 and frequently) והנכון בעיני
- d) (129) כי סעם המנהג הזה (1) ונהגו עכשיו
 (133) ונהגו בכל הארצות האלו (4) והמנהג
 (134) מנהג העולם (7) וכן המנהג
 (137) והמנהג שנהגו באלו הארצות (8) שהמנהג
 (137) וכן נהגו (11) נהגו ישראל
 (137) ונהגו כל ישראל
 (138) וזה שנהגו
 (138) והאי דנהיגין
 (140) ונהגו לרחוץ ... וכן נהגו
 (141) אלא שאין מנהגנו לומר כן
 (144-5) ונהגו כל ישראל
 (145) ונהגו לומר
 (145) וכן נהגו הקדמונים

- (145) והאי דנהגי לומר
- (145) שלא נהגו אלא
- (146) מנהג הוא
- (146) ומנהג
- (149) ומנהג הוא בכמה מקומות
- (149) ונהגו כל ישראל
- (151) ונהגו כל ישראל
- (151) נקוט מנהג דכל ישראל
- (151) וקא אמרי הם נהגו בספרד
- (152) ונהגו כל ישראל
- (153) ונהגו לומר
- (153) וכך נהגו
- (153) נהגו
- (153) גם נהגו
- (154) ונהגו
- (154) ונהגו כל ישראל
- (154) ונהגו
- (154) וסוב מנהג ראשון
- (155) מנהג הוא אצלינו
- (155) מקום שנהגו
- (155) מקום שלא נהגו/מקום שנהגו
- (155) נהגו כל ישראל
- (157) למה נהגו
- (158) ונהגו
- (158) המנהג הזה
- (158) המנהג איך לשנותו
- (158) המנהג שנהגו
- (158) קא נהוג
- (161) נרכוני ... הנהיב
- (161) וכן נהגו
- (161) גם שמעתי שנהגו
- (161) ויש אנשים שנהגו
- (165) ואנחנו נהגי
- (165) כך נהגנו
- (166) נהיגין

- (170) ונהגו כל ישראל
(170) מנהג גדולי בישראל
(170) והאי דנהיגי
(172) מקום שנהגו
(172) מקום שנהגו
(172) וגם מנהג הוא
(172) גם מנהג כל ישראל
(172) שלא נהגו למנהג הזה
(174) ולא ידעתי סעמו של מנהג זה
(174) וגם נהגו

While it is possible that some of these idioms which are apparently peculiar to each text may in fact be common to both manuscripts since they are both fragments, the tendency in the two texts is to use altogether different terms. Also, the mixture of Aramaic and Hebrew found in these Haminhagot terms, such as האי דנהיגי, קא נהגי, והאי דנהיגי is not found in the Geniza.

The contrast between Haminhagot and the Geniza becomes even stronger when the sources of the two are examined. While the primary unspecified source of the Geniza is the MT, Haminhagot frequently refers directly to its varied sources. These are: Acha bar Shivcha, Saadia Gaon, Amram Gaon, Hananel, Hai Gaon, Hanagid, Natronai, Jacob b. Natronai, Alfasi, Nissim b. Jacob, Isaac Ibn Gi'at, Rashi, R. Tam, Moses Narbonai b. Yosef, Shmuel b. David, Yosef Ibn Plat, Jacob Nazir, Rabad, Maimonides. The frequency of reference to these sources, which include also the Mishnah, Tosephta, Talmudim, Mechilta, Sifrei, Targumim, and midrashim, is evident from the following example:

ואמר ר' סעדיה אין רשות לחוקק וכן הדין לארבע כוסות
 שאין צריך לברך על הגפן כי אם על האחרון והכי פסק
 רב האי גאון ז"ל, ונוטל ג' מצות שלימות ומחלק
 האחת חתם השלימה ויש מי ששואל למה נהגו ישראל להביא
 שלש מצות ופירש"י ז"ל אחת להמוציא ושניה לאכילת
 מצה, ושלישית למצה באחרונה.
 והרב ר' יצחק והרב ר' משה נרבוני בר' לוסף⁴⁰
 שוין בדבר זה, שעל הפרוסה מברך המוציא ...

On occasion, Haminhagot refers to a Spanish practice. The Geniza, on the other hand, does not reflect any "cosmopolitan" variations of practice, but rather presents unified, terse material without reference to such multiple sources or practices. An example of such a reference from Haminhagot follows:

נקום מנהג דכל ישראל אין מחפליין עד שירחצו וקא אמרי
 41 הם הכי נהגו בספרד שאין להם צנה אבל באלה הארצות לא.

Haminhagot uses the Mishneh Torah as one source among the many others, while the Geniza manuscript relies totally on the Mishneh Torah. Of the 38 folio pages of Haminhagot, the MT is only referred to ten times. These ten references are paraphrases, never direct quotes; even these paraphrases do not vaguely ring of the MT. The Geniza, on the other hand, quotes the basic MT text, usually without even citing Maimonides. The Mishneh Torah information is used by Asher in Haminhagot for several purposes, although generally a) to bring an opinion on an issue, b) as a minority opinion, and c) once, to support Asher's view on a matter. In all of these cases, Maimonides is mentioned as the authority, frequently introduced with the phrase
 וכן מצאנו בחיבור ר' משה אבן מימון.

Sefer Haminhagotp. 158

ולדעת ר' משה אבן מימון ז"ל ולדעת רבי' עמרם שאומרים שמבטלין המצה בחרוטה משום ליפתן ניהא למימרא סיבול שני, ומכרך המוציא על אכילה מזה על הפרטה כמו שפירשתי.

p. 158

הלכות המוציא. אין הברוע רשאי לבצוע עד שיביאו מלא וליפתן. אם דעתן לאכל פת חריבה בוצע מיד וכן מצאתי בחבור הרב ר' משה בר' מי' ז"ל.

p. 165

ומצה מן המוכתר לברך המוציא לחם מן הארץ על לחם שלם ומראשו, ואם יש לפניו רקיקין של שעורים ופתיתין מחטין מברך על פתיתין של חטין. ור' משה ז"ל בן מימון אמר שמכרך וברוע בשחיהן בשלימה, ששלימה מזה מן המוכתר ובפתיתין של חטין דחשיבי.

p. 166

הלכות ברכת המזון. הרב רב' מימון קבע בחבורו ברכת המזון אינה טעונה כום.

p. 167

הנגיד ז"ל שאמר שאם אכל ענבים או תאנים ושוחה יין בכת אחת מכרך על הארץ ועל פרי העץ פרי הגפן בשם ר' האיני ז"ל, וכן מצאתי בחבור רבי' משה בר' מימון זצ"ל.

וכן מצאתי בו שאם אכל תאנים וענבים ושאר פירות שהן משבעת המינין שמכרך ברכה אחת מעין שלש וחוב לא צריך לברוכי על שאר פירות דכולהו פירות על גינהו, אבל אם אכל בשר כמו כן מכרך על הבשר ולא יפסרו החאנים הבשר.

Mishneh TorahHilchot Chametz and Matzah 8:8

בזמן הזה שאין שם קרבן אחר שמכרך המוציא לחם חוזר ומכרך על אכילה מזה. ומסבל מזה בחרוטה ואוכל.

Hilchot Berachot 7:3

אין הברוע רשאי לבצוע עד שיביאו מלא או לפתן לפני כל אחד ואחד, אלא אם כן נחברונו לאכל פת הרבה.

Hilchot Berachot 7:4

ומצה מן המוכתר לבצוע ככר שלימה. אם היתה שם שלימה של שעורים ופרוטה של חטים מניח שלימה בחור פרוטה וברוע משחיהן, כדי שיבצע מחטים ומשלימה.

Hilchot Berachot 7:15

אף על פי שאין ברכת המזון צריכה יין.

Hilchot Berachot 8:15

שהה יין ואכל תמרים ואכל תבשיל של חמשת מיני דגן ומכרך באחרונה ברוך אחת יהיה אלהינו מלך העולם על המציה ועל הכלכלה ועל הגפן ועל פרי הגפן ועל העץ ועל פרי העץ ועל תנובת שדה ...

Hilchot Berachot 8:1

והם ענבים ודמונים ותאנים וזיתים ותמרים שהוא מכרך עליהן בסוף ברכה אחת מעין שלש.

p. 167

ופרש ר' משה ז"ל בעוד שהן לחין
מברכין עליהן בורא פרי האדמה.

p. 170

ואם אכל פירות שאינן משכעת המינין
ואכל חאנים וענבים מברך ברכה אחת
מעין שלש ופוסט שאר הפירות, כיון
דפרי העץ ניהו, אבל קשואין דפרי
האדמה ניהו לא פסד להו ומברך
בורא נפשות אע"פ שיברך מעין שלש כך
אמר הרב רבי' משה ז"ל הספרדי.

p. 133

וכן צריך לענות אמן בין גואל
ישראל לחפילה של שמונה עשרה
דחפילה דרבנן ... כך שמעתי בשם
הרב ר' יוסף אבן פלח זצ"ל והרב
רבי' משה אבן מימון ז"ל אומר
שאינן לענות אמן בין גואל לחפילה.

p. 156

ואין מביאין כלים מבית האומן
כגון כד מבית הכדר מפני חשד שלא
יאמרו בחולו של מועד עשה זה
האומן, ואפילו אומן גוי אם עשה
בשליחותו אסור דהכי דאמרינן
במסכת מועד קטן, מקבלין קבולת
במועד וכו' אמר' התם זה הכלל
כל דבר שהוא עושה אומר לגוי
ועושה, כל שאינו עושה אינו אומ'
לגוי ועושה, וכל שכן שאין לקנות
מנעלים או כיוצא בהן בחולו של
מועד משום דפרקמסיה היא שהיה
יכול לעשותה מערב יום טוב, וקל
וחומר השתא חולו של מועד דקיל
אמרי' שליתו של אדם כמותו,
שבת דאיסור טקילה לא כל שכן
שמעין מיהא דאסור לומר לגוי
הולך לי מפתח זה ממקום למקום
דרך רשות הרבים ולא יאמר לעבדו
או לשפחתו או לשום גוי בעולם הבא
לי כלי מבית האומן, ולא יאמר אפילו
מערב שבת לך בשליחותי לכתוב פלוני
למחר בשליחותי אפילו קצץ דקציצה
לא מהניא שיזכור שיעשה מלאכה
בשבת, וכי אמרינן דקצץ מהני

Hilchot Berachot 8:7

הפלפלין והזנגביל בזמן שהן
רסובין מברך עליהן בורא פרי
האדמה. אבל יבשין אין שעונין
ברכה ...

Hilchot Berachot 8:16

אכל חאנים או ענבים ותפוחים
ואגסים וכיוצא בהן כסוף ברכה
אחת מעין שלש והיא כוללת הכל
מפני שכולן פירות העץ וכן כל
כיוצא בו.

Hilchot Tefillah 7:18

ובתפלה הערב קורא ק"ש ומברך
לעניה ולאחריה וסומך גאולה
לחפלה ... ואע"פ שמברך השכיבנו
אחר גאל ישראל אינה הפסק בין
גאולה לחפלה והרי שתיהן כברכה
אחת ארוכה.

Hilchot Shabbat 6:12

פוסק אדם עם הנכרי על המלאכה
וקוצץ דמים והנכרי עושה לצמו
ואע"פ שהוא עושה בשבת מותר. וכן
השוכר את הנכרי לימים הרבה מותר
אע"פ שהוא עושה בשבת. כיצד כגון
ששכר הנכרי לשנה או לשנים שיכתוב
לו או שיארוג לו. הרי זה כוחב
ואורג בשבת ומותר כאלו קצץ עמו
שיכתוב לו ספר או שיארוג לו בגד
שהוא עושה ככל עה שירצה.
והוא שלא יחשוב עמו יום יום.

היכא דלא הזכיר שיעשה בשבת כלום,
 ורבי אפרים זצ"ל והרב רבינו משה
 אבן מימון זצ"ל מסייע אותי בכך
 ובהלכות שבה אביא ראיותיו.

Hilchot Shabbat 6:20

הנותן אגרת לנכרי להוליכה לעיר
 אחרת אם קצץ עמו שכר הולכה מותר.
 ואפילו נחנה לו ערב שבת עם חשיכה.
 והוא שיצא בה מפתח ביתו קודם
 השבת. ואם לא קצץ אם יש במדינה
 אדם קבוע שהוא מקבץ האגרות
 ושולח אותם לכל המדינה ומדינה
 עם שלוחיו מותר ליתן לנכרי
 האגרת. והוא שיהיה שהות כיום
 כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה
 קודם השבת שם זה שמקבל האגרות
 ושולחן ביתו סמוך לחומה הוא.
 ואם אין שם אדם קבוע לכך אלא
 הנכרי שנותנין לו האגרת הוא
 שפוליכה לעיר אחרת אסור לשלוח
 ביד האגרת לעולם אלא אם כן קצץ
 לו דמים.

p. 168

והמריח שושן שקורין בלערושא נ"ב
 מברך בורא עצי בשמים כי עלא השושן
 דומין, לעלא הדס שמחקשין הם וכן
 מצאתי בחיבור הרב ר' משה ז"ל.

Hilchot Berachot 9:6

השושנה וחלפי המים מברכין עליהן
 בורא עצי בשמים. גרגרים של גינת
 בורא עצי בשמים ושל שדה בורא
 עשבי בשמים. הורד ומי הורד ולבונה
 והמסטי וכווצא בהן עצי בשמים.

All of these tests make it clear that the Geniza is in fact not Sefer Haminhagot, nor is the Geniza fragment authored by Asher ben Saul. The former conclusion is evident from the structure, sources, and the use of the Mishneh Torah in the two works. The latter conclusion is demonstrated by the terminologies of the two texts. This raises anew the question of identity of author, provenance and date of the Geniza manuscript 2570 of the Jewish Theological Seminary Library. Chapter four will be an attempt to determine the true identity of the Geniza, while further proving in the process that it is not Haminhagot, even in terms of dating and area of origin.

NOTES TO CHAPTER III

1. B. Z. Benedikt, "Letoldotav Shel Mercatz Hatorah Beprovence," Tarbiz vol. 22 (1951), p. 90.
2. Benedikt, Tarbiz, p. 91.
3. I. Twersky, Rabad of Posquières, p. 243.
4. Benedikt, Tarbiz, p. 93.
5. Twersky, Rabad, p. 212.
6. Twersky, Rabad, p. 73.
7. I. Twersky, "Aspects of the Social and Cultural History of Provençal Jewry" in Society Through the Ages, p. 19.
8. Ben Zion Wacholder, conversation 1/27/78.
9. Asher b. Saul of Lunel, "Sefer Haminhagot" in Sifran Shel Rishonim, p. 129.
10. Benedikt, Tarbiz, p. 106.
11. Henri Gross, Gallia Judaica, p. 283; Louis Ginzberg, "Abraham b. Nathan," Jewish Encyclopedia, vol. 1, pp. 116-17.
12. Leopold Zunz, Die Ritus des Synagogalen Gottesdienstes, p. 22; Ginzberg, "Abraham," p. 116; Gross, Gallia, p. 283.
13. Hamanhig 2B: ואני בהיותי בטליטולא העיר הגדולה לאלהים בשם
שמים וארבע לפרס היצירה.
14. Gross, Gallia, p. 283.
15. Ginzberg, "Abraham," p. 117.
16. Heimann Joseph Michael, Or Machayim p. 326; אין ספק כי טעור
נפל בשו"ת הרשב"ש ט' קצ"ה במה שכתוב שם הר"א אשר ב"ר שאול ב"ר
המנהגות וצ"ל ב"ר טסולם.
- Zunz, Die Ritus, p. 22.
17. Adolf Neubauer, Les Rabbins Français Du Commencement du Quatorzième Siècle, p. 511; Solomon Schechter, "Notes on Hebrew MSS," Jewish Quarterly Review, p. 350; Gross, Gallia, p. 281.
18. Asher b. Saul of Lunel, Haminhagot, p. 129.

19. Asher b. Saul of Lunel, Haminhagot, p. 156.
20. Chaim Yosef David Azulai, Sefer Shem Hagedolim 12B.
21. Richard Gottheil, "Asher b. Saul (Ha-Kohen) of Lunel," Jewish Encyclopedia, vol. 1, p. 116.
22. Schechter, JQR, p. 350.
23. Twersky, Rabad, p. 251.
24. Twersky, Rabad, p. 72.
25. B. Z. Benedikt, "Le Miklol Lehakme Beprovence," Kiryat Sepher, vol. 28 (1951), p. 239; I. Sonne, "R. Samuel b. David the Teacher of R. Saul of Lunel," Kiryat Sepher, vol. 28 (1953), p. 416.
26. Israel Ta-Shma, "Asher b. Saul," Encyclopedia Judaica, vol. 3, p. 709; "Minhagim Books," Encyclopedia Judaica, vol. 12, p. 27.
27. Abraham b. Nathan, Hamanhig, 2B.
ואני בהיותי בטליטולא העיר הגדולה לאלהים בשנה ששים וארבע לפני
היצירה ... הרימותי ידי אל ... ליסד הספר ...
28. Gross, Gallia, p. 283; Ginzberg, "Abraham," p. 116, suggests that the book was finished some years after 1204.
29. Schechter, JQR, p. 22.
30. Simchah Assaf, Sifran Shel Rishonim, p. 125.
31. Ta-Shma correspondence to Prinz, 9/16/77.
32. Schechter, JQR, p. 22; Assaf, Sifran, p. 123.
33. Asher b. Saul, Haminhagot, p. 129.
34. Ta-Shma correspondence to D. Prinz 9/16/77. More data on these questions will be available shortly in a forthcoming article by Ta Shma Kovetz Shenaton Hamachon Lemishpat Ivri, vol. 3.
35. The motivation for Abraham b. Nathan was the same:
וקראתי שם הספר הזה מנהיג עולם כי אעמיד בו סדרי החפלות כולם וגם
יסודי המנהגות כל חלם לפען דעת כל איש איש טעם מנהגיו ויסודותיו...
Hamanhig 2B.
36. Asher b. Saul, Haminhagot, p. 129.
37. Assaf, Sifran, pp. 125-26. I. Sonne's description of his Haminhagot MS, Kirjath Sepher, suggests that this may indeed complete another part of the Cambridge MS fragment.
38. Asher, Haminhagot, p. 129.

39. Assaf, Sifran, pp. 175-82.
40. Asher, Haminhagot, pp. 150-51.
41. Asher, Haminhagot, p. 151.

CHAPTER IV
TOWARDS PROPER IDENTIFICATION
OF THE GENIZA FRAGMENT JTS 2570

The assumption that the Geniza manuscript was a fragment of the Sefer Haminhagot by Asher ben Saul of Lunel has proven to be incorrect. Therefore proper identification of the Geniza must be attempted. The physical characteristics and the textual features of the Geniza reveal indications of a date of composition and an area of origination. Unfortunately, this evidence is not only approximate, but also somewhat inconsistent.

The Geniza probably originates in a time and place where the Mishneh Torah would have been accepted as a supreme authority. The acceptance and reliance upon the MT by the Geniza clearly reflects such a reverence. This is manifested through the adherence of the Geniza to the order of MT Hilchot Tefillah 13:6-20, and the manner in which consecutive quotations to this passage form the basis of the Geniza. Sefer Haminhagot, which does not use the MT in this capacity at all, would in addition probably be too early to fill this qualification.

The data revealed by the physical qualities of the Geniza, though limited, provide further information in regard to provenance also. The 1382 watermark and the 15th century script of the gloss furnish the outer limits of the dates for the copy of the MS. The 14th century script of the body of the text suggests a Sephardi derivation, while the watermark of Troyes indicates Northern France. This amorphous Sephardi designation becomes more precise when considered with the information gleaned from the script of the gloss, which is Italian.¹ It is unclear, however, whether

paper from Troyes would have been exported to Italy.

Determination of Area of Origin from Textual Evidence

The content of the Geniza also provides clues as to provenance. The available textual evidence suggests either Spain/Provence or Italy as the area of origin of the manuscript. First, the manner in which the authorities Maimonides and Alfasi are referred to in the literature which I consulted--'Ittur (1170-1193), Hamanhig (1204-5), 'Or Zaru'a (c. 1246-1250), 'Etz Chayim (1287), Tanya Rabbati (?), Magen Avot (before 1306), Kol Bo (late 13th, early 14th century), 'Abudarham (14th century), Tur (before 1664), Beit Yosef (1522-1542), Shulchan 'Aruch (before 1564)--shows a preference for either a Provençal/Spanish or Italian origin. Only similarities have been noted:

<u>Italian Sources:</u>	<u>Provençal/Spanish Sources:</u>	<u>Geniza:</u>
<u>Tanya Rabbati</u> 11B, 68A, 71A	<u>Magen Avot</u> p. 29, 72 <u>Hamanhig</u> 62B	(1) הרב ר' משה (Maimonides)
<u>Tanya Rabbati</u> 16A, 32B	<u>Magen Avot</u> p. 32, 67 <u>'Ittur</u> <u>Turim</u>	(6) רב אלפאסי (Alfasi)

The Spanish/Provençal designation is weightier since more sources from this area use the nomenclature found in the Geniza. This is not conclusive, however, because of the paucity of materials from Italy which survive from this period. Further evidence for a Spanish origin for the Geniza manuscript stems from its similarities to the Spanish Mishneh Torah manuscript No. 671 of the Klau Library.² However, this, too, is tenuous evidence until Italian manuscripts of the MT are studied.

The firmest evidence regarding provenance for the Jewish Theological Seminary manuscript can be derived from the haftarah cycle listed therein. While most of these portions are normative Ashenazi/Sephardi, three readings for Sukkot, which are not cited in the Mishneh Torah at all, indicate the Italian mode. These distinctive Italian readings occur in the concluding phrases of the respective passages of the Geniza underlined below:

Eighth day Tabernacles	I Kings 8:54-I Kings 9:1
Simchat Torah	Joshua 1:1-Joshua 1:9
Intermediate Sabbath of Tabernacles	Ezekiel 38:18-Ezekiel 39:10 ³

Though the question of provenance should not be prematurely decided, it has become clear that a likely source of the Geniza is Italy. The evidence for this, the haftarot cycle, can be supported by the possibility that the script of the gloss is Italian.

Suggestions of Dating in the Text of the Geniza

Much of the textual evidence suggests a possible early terminus post quem for the Geniza manuscript, with a terminus ante quem in the late 13th or in the 14th century. Such early dating seems reasonable because, first, no authorities later than Maimonides are mentioned. One might expect such reference to other authorities were the text later than the early 13th century, although this style may be idiosyncratic to the Geniza's author. Certainly, the use of Maimonides' name with the designation z'l and the great dependence of the Geniza upon the Mishneh Torah would seem to encourage such an early dating, placing the terminus post quem in the early 13th century. Whether in fact this should be specified as 1204, the year in which Maimonides died--based upon the possibly anachronistic use of z'l--or as 1190--the year of the completion of the Mishneh Torah--is not presently determinable.

The terminus post quem may even be pushed forward, however, to the

late 13th/early 14th century. First, the correspondence which exists between the Geniza manuscript and Rabbenu Asher b. Yechiel's commentary to Tractate Megillah (regarding the second Torah reading of Sabbath) may prove to be more than a correspondence. If Asher ben Yechiel is the source for this part of the manuscript, this evidence would combine with another factor to indicate a dating in the 13th/14th-century range.

While 13th-century Mishneh Torah manuscripts were not available to me for examination for the purpose of this paper, the Geniza manuscript shows affinity to the scribal tradition of the Vatican and Klau Library 14th-century manuscripts of the Mishneh Torah. This strongly indicates that the scribal tradition bears no resemblance to that which is preserved in the 15th or 16th-century printed editions, at least those consulted at Klau.

Finally, there is one piece of evidence which, though again tentative, may suggest a terminus ante quem for the text of the manuscript. The main gloss (MS 3) appears to suggest an ante quem dating to the late 13th/early 14th century, because it is a paraphrase of the 'Ittur 54B, possibly re-fracted through the Mordecai (Megillah 12A). This is evident from the following:

<u>Gloss</u>	<u>Mordecai</u>	<u>'Ittur</u>
אמר רב העיסור כשחל	משך חורא כו' אמר	אבל אם חל
ביום חמישי פסח	רבי יצחק דזה הסדר	בחמישי הסדר
משך חורא פסל במדברא	לא ישתנה אלא כשחל	משך חורא פסל
קדש בכספר שלח	פסח כיום ה' אז	במדברא וחניא
בוכרא	קורא ביום א' ב'	הספסיר בנביא
	משך חורא וביום	
	שבת שהוא יום ג'	
	קורין ראה ...	

One might propose a dating for the gloss, therefore, to the period between 1286 and 1350. The Mordecai was written sometime before 1286; one could argue that a reliance upon the Tur would have been manifested after 1350. While this suggestion of an ante quem dating to the late 13th/early

14th century does not contradict the datings indicated by the other textual evidence, this does conflict with evidence mounted from the physical characteristics of the Geniza manuscript. Particularly the watermark of 1382 and the 15-century date of the script of the gloss are to be questioned. It seems unlikely that a gloss to this issue referring to the Mordecai, much less the 'Ittur, would have been written on paper of 1382, or in a 15th-century hand.

Clearly the Geniza fragment, Jewish Theological Seminary Library 2570, does not, as has been generally assumed, constitute Sefer Haminhagot of Asher ben Saul. In fact, this fragment belongs to an author who flourished later than Asher, although precisely how much later remains unclear. It is probable, however, that this Geniza fragment comes from a work written a century or two centuries later than Haminhagot. The substance of the Geniza indicates that it belongs to a handbook for synagogue use, according to the rite of the Sephardim, most particularly the Italian mode. A writer who lived in the late 13th or 14th century and who resided in Italy seems to be the best candidate for authorship of the JTS Geniza fragment.

NOTES TO CHAPTER IV

1. See chapter one.
2. See chapter two.
3. Shlomo Yosef Zevin, "Haftarah," Encyclopedia Talmudit, pp. 1-31, 697-724.

BIBLIOGRAPHY

A. Manuscript Sources

- Asher b. Saul of Lunel. Sefer Haminhagot. Manuscript Add. Do. 5.38 of the Cambridge Library.
- _____. Sefer Haminhagot. Manuscript 2570 of the Adler Collection at the Jewish Theological Seminary Library.
- Maimonides, Moses b. Maimon. Mishneh Torah. Manuscript 172 of the Vatican Library. (Microfilm at Klau Library, Hebrew Union College, Cincinnati.)
- _____. Mishneh Torah. Manuscript Accession Number 216 of Klau Library, Hebrew Union College, Cincinnati.
- _____. Mishneh Torah. Manuscript 671 of the Klau Library, Hebrew Union College, Cincinnati.

B. Primary Sources

- Aaron Hakohen of Lunel. 'Orchot Chayim. Berlin, 1902.
- Abraham b. Nathan Hayarchi. Sefer Hamanhig. Jerusalem: Levine-Epstein, 1960.
- Abraham b. David of Posquières. Hassagot on Mishneh Torah. Standard Editions of Mishneh Torah.
- 'Abudarham, David b. Yosef. Sefer 'Abudarham. Warsaw, 1877.
- Alfasi, Isaac. Sefer Hahalachot. Standard Editions of the Talmud.
- Asher b. Saul of Lunel. "Sefer Haminhagot," Sifran Shel Rishonim. Edited by Simchah Assaf. Jerusalem: Mekitzei Nirdamim, 1935.
- Asher b. Yechiel. Rabbenu Asher. Standard Editions of the Talmud.
- 'Atiyah, Isaac. Mesharet Moshe. Leghorn, 1823.
- Boaz, Joshua. Shiltei Gibborim. Standard Editions of the Talmud.
- Cohen, Joshua Falk. Perisha. Standard Editions of the Turim.

- Gerondi, Nissim b. Reuben. Rabbenu Nissim. Standard Editions of the Talmud.
- Hameiri, Menachem b. Solomon. Magen Avot. Edited by I. Last. London, 1909.
- Isaac b. Abba Mari of Marseilles. Sefer Ha'ittur. Lemberg, 1860.
- _____. Sefer Ha'ittur. Warsaw, 1801.
- Isaac b. Moses of Vienna. 'Or Zaru'a. 2 vols. Jerusalem, 1959.
- Isserles, Moses. Mappah. Standard Editions of the Shulchan Aruch.
- Jacob b. Asher. 'Arba'a Turim. Standard Editions.
- Jacob. b. Yehuda. 'Etz Chayim. Edited by Israel Brodie. 3 vols. Jerusalem: Mosad Harav Kook, 1962.
- Karo, Joseph. Beit Yosef. Standard Editions of Turim.
- _____. Kesef Mishnah. Standard Editions of the Mishneh Torah.
- _____. Shulchan Aruch. Standard Editions.
- Kol Bo. Lemberg, 1860.
- Landau, Jacob b. Baruch. Sefer Ha'agur. Sudzilkov, 1834.
- Maimonides, Moses b. Maimon. Mishneh Torah. Rome? Before 1490? n.p., n.d.
- _____. Mishneh Torah. Soncino, 1490.
- _____. Mishneh Torah. Constantinople, 1509.
- _____. Mishneh Torah. Standard Editions.
- Mordecai b. Hillel. Chalachot Ketanot. Standard Editions of the Talmud.
- _____. Sefer Hamordecai. Standard Editions of the Talmud.
- Moses b. Jacob of Coucy. Sefer Mitzvot Gadol. Jerusalem, 1961.
- 'Otsar Hageonim. Edited by B. M. Lewin. Haifa, 1928.
- Sirkes, Joel. Bayit Chadash. Standard Editions of the Tur.
- Tanya Rabbati. Warsaw, 1879.
- Vidal of Tolosa. Migdal 'Oz. Standard Editions of the Mishneh Torah.

C. Secondary Sources

- _____. Jewish Theological Seminary of America Register 1921-24. New York: Jewish Theological Seminary, 1924.
- Adler, Elkan Nathan. Catalogue of Hebrew Manuscripts in the Collection of Elkan Nathan Adler. Cambridge: University Press, 1921.
- Assemani, Stephen Evodius. Bibliothecae Apostolicae Vaticanae Codicum Manuscriptorum Catalogus. 3 vols. Paris: Maisonneuve, France, 1926.
- Azulai, Chaim Yosef David. Sefer Shem Hagedolim. Israel, 1967.
- Benedikt, Benjamin Z. "Le Miklöl Lehakme Provence," Kiryat Sepher, vol. 28 (1951), 237-249.
- _____. "Letoldotav Shel Mercaz Hatorah Beprovince," Tarbiz, vol. 22 (1951), 85-109.
- Benjacob, I. A. 'Otzar Hasepharim. Vilna, 1880.
- Birnbaum, Solomon. The Hebrew Scripts. 2 vols. Leiden: E. J. Brill, 1971.
- Briquet, C. M. Les Filigranes. Edited by Allan Stevenson. 4 vols. 1907 reprint. Amsterdam: The Paper Publishing Society, 1968.
- Emery, Richard. The Jews of Perpignan in the Thirteenth Century. New York: Columbia University Press, 1959.
- Freimann, Aaron. Union Catalog of Hebrew Manuscripts and Their Location. 2 vols. New York: American Academy for Jewish Research, 1964.
- Ginzberg, Louis. "Abraham b. Nathan," Jewish Encyclopedia. Vol. 1, 116-17.
- Gottheil, Richard. "Asher b. Saul (Ha-Kohen) of Lunel," Jewish Encyclopedia. vol. 2, 184.
- Gross, Henri. Gallia Judaica. Paris, 1897.
- Grayzel, Solomon. The Church and the Jews in the Thirteenth Century. Philadelphia: Dropsie College, 1933.
- Idelsohn, A. Z. Jewish Liturgy and its Development. New York: Schocken, 1967.
- Haskins, Charles H. The Renaissance of the Twelfth Century. 1927 reprint. New York: World Publishing Company, 1964.
- Michael, Heimann Joseph. 'Or Hachayim. Frankfurt A.M.: J. Kaufmann, 1891.
- Neubauer, Adolf. Les Rabbins Français Du Commencement du Quatorzième Siècle. Paris: Imprimerie Nationale, 1877.
- Parkes, James. The Jew in the Medieval Community. London: Soncino Press, 1938.

- Schechter, Solomon. "Notes on Hebrew MSS," Jewish Quarterly Review vol. 5 (1893), 18-23; 350-51.
- Sirat, Colette and Beit-Arie, Malachi. Manuscripts Médiévaux en Caractères Hébraïques. Paris: Centre Nationale de la Recherche Scientifique. Jérusalem: Académie Nationale des Sciences et des Lettres d'Israël, 1972.
- Sonne, I. "R. Samuel b. David the Teacher of R. Saul of Lunel," Kirjath Sepher vol. 28 (1953), 416.
- Steinschneider, M. Catalogus Librorum Hebraeorum in Bibliotheca Bodleiana. 3 vols. Berlin: Welt-Verlag, 1931.
- Ta-Shma, Israel. "Asher b. Saul," Encyclopedia Judaica vol. 3, 709.
- _____. "Minhagim Books," Encyclopedia Judaica vol. 12, 26-31.
- Twersky, I. "Aspects of the Social and Cultural History of Provençal Jewry" in Jewish Society Through the Ages. Edited by H. H. Ben Sasson and S. Ettinger. New York: Schocken, 1971.
- _____. Rabad of Posquières: A Twelfth Century Talmudist. Cambridge: Harvard University Press, 1962.
- Wacholder, Ben Zion. "Rabad of Posquières," (A review of I. Twersky's Rabad of Posquières) Jewish Quarterly Review vol. 56 (October 1965), 173-180.
- Zevin, Shlomo Yosef. "Haftarah," Encyclopedia Talmudit vol. 10, 1-31, 697-724.
- Zlatkine, Menachem Mendel. 'Otsar Hasefarim Supplement. Jerusalem: Kiryat Sefer, 1965.
- Zunz, Leopold. Die Ritus des Synagogen Gottesdienstes. Berlin, 1859.

